SIFIR

ÇAĞDAŞ MİZAH DERGİSİ

OCAK 1984 SAYI : 5 75 LiRA

TÜM OKURLARIMIZIN, GÖKYÜZÜNÜ GÖREN LERİN VE GÖREMEYENLERİN YENİ YILINI KUTLAR ESENLİKLER DİLERİZ.

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

OKURLARIMIZA ÖNEMLİ DUYURU

PTT giderlerinin yeniden artışı nedeniyle ödemeli kitap yollamak çok pahalılaştı. Neredeyse PTT ücreti, istenen kitabın ederine eş duruma geldi. Bu nedenle, kitap isteyenler ödemeli isteme yerine bedelini ve PTT giderlerini peşin yollarlarda yararlarına olur.

Okuyucular peşin sipariş tutarına ortalama :

1 kitap için 80,—
2 kitap için 100,—
3 - 5 kitap için 125,—

6 - 10 kitap için 175,— lira olan PTT giderlerini eklemelidir. İstek mektubunda gönderilen para makbuzunun tarih ve numarasını da belirtmek yararlı olur.

Kitap bedelini pul olarak gönderip, istekte bulunacakların yukarıda belirtilen PTT giderlerini de sipariş tutarlarına eklemelerini önemle rica ederiz.

Önemli Not : 1500,— TL.'den az siparişlerin ÖDEMELİ istenmemesini dileriz. Aksi halde yollayamayacağımızı bir kez daha belirtiriz.

Bu koşullarda ödemeli kitap iisteyen okurlarımızdan isteklerini yenilemelerini rica ederiz.

BULUNAN YAYINLARIMIZ

DENEME DİZİSİ

Oktay Akbal : Yaşayıp Görmek	250,—
Ahmet Rasim : Anılar ve Söyleşiler	300,—
Vedat Nedim Tor : Kemalizmin Dramı	200,—
Prof. Akşit Göktürk : Okuma Uğraşı 2.bası	150,—
Şevket Süreyya Aydemir : Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları	150,—
Prof. Macit Gökberk : Değişen Dünya, Değişen Dil	150,—
Nadir Nadi : Uyarılar, 3. bası	250,—
Hıfzı V. Velidedeoğlu : Yol Kesen Irmak	350,—
İlhan Selçuk : Atatürkçülüğün Alfabesi 2. bası	200,—
Prof. Nusret Hızır : Felsefe Yazıları 2. bası	250,—
Mehmed Kemal : Şairler Dövüşür	250,—
Oktay Akbal : Dünyaya Açılmak	200,—
Nadir Nadi : Ben Atatürkçü Değilim 4. bası	200,—
Samim Kocagöz : Roman ve Yazarlık Onuru	200,—

TARİH - ANI - GEZİ - OLAY DİZİSİ

Mehmed Kemal : Türkiye'nin Kalbi Ankara	350,—
Hıfzı V. Velidedeoğlu : Ailenin Çilesi Boşanma	200,—
Hıfzı V. Velidedeoğlu : Söylev, 12. bası	400,—
Hıfzı V. Velidedeoğlu : Söylev Belgeler	300,—
Azra Erhat : Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı, 2. bası	200,—
Kemal Üstün : Menemen Olayı ve Kubilay 3. bası	150,—
Oktay Akbal : Geçmişin Kuşları	250,—
Nadir Nadi : Perde Aralığından 3. bası	250,—
Meral Tolluoğlu : Babam Nurullah Ataç	200,—
Sadi Borak : Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları	250,—
Nadir Nadi : Olur Şey Değil, 2. bası	200,—
Ebubekir Hazır Tepeyran : Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları	200,—
Erol Ulubelen : İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye	350,—
Cemal Madanoğlu : Anılar, 1. bölüm	400,—
Talip Apaydın : Köy Enstitüsü Yılları	300,—

BAĞIMSIZ DİZİ

Philipp Soupoult : Şarlo	150,—
Kemal Özer : Sanatçılarla Konuşmalar	150,—
Atena Deponte : Yaşayan Kosta	150,—
Benjamin Farrington : Darwin Gerçeği	200,—

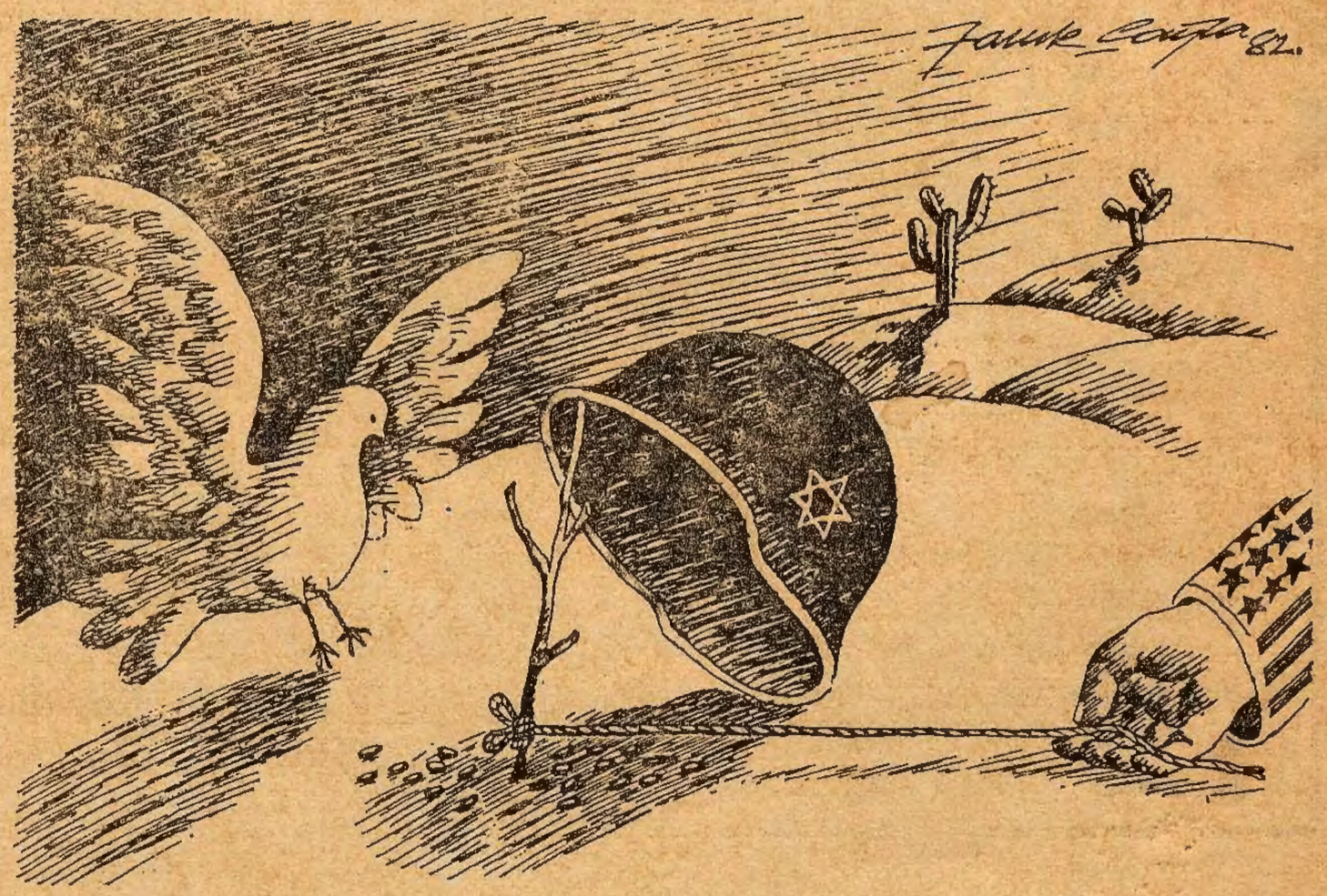

Sıfır Aziz Nesin'e geçmiş olsun der, Türk Mizahının ondan daha çok şeyler beklediğini anımsatır...

SIFIR'dan

Yazarının affını isteyerek bir mektuptan yapacağım alıntıyla yazıma başlamak istiyorum.

«Ben içinde bulunduğum ekonomik olumsuzluk nedeniyle senden yayınlanmış ve yayınlanacak öykülerime karşılık telif hakkı istemiştim. Aslında bu benim en doğal hakkımdır ama sen böyle bir hak yoktur diyorsan yoktur, ne yapalım. Sıfır'a bizim katkımız olsun da varsın ücretsiz olsun, dünya batmaz ya...»

Mektubun sahibi yazar ağabeyimiz yanılıyor. Yazan ve çizenlerin, telif ücreti en doğal haklarıdır. Dergimiz «böyle bir hak yoktur» diyecek yapıda dergi değildir. Dergimiz çıkarken de belirtmiştim. Bizim arkamızda parasal bir destekleyici yok. Tek güvendiğimiz okurlarımızdır. Onların ilgisi sürdüğü kadar bu dergi yayınlanabilir. Şunu da belirtmeliyim ki, ilgi bizim düşündüğümüzden de fazla.

Sıfır'da yazısı ve çizgisi çıkmış olan herkesin hakları olan para ödenecektir. Kimsenin emeğini sömürmeye niyetimiz yoktur ve olamaz da.

Sıfır, mizahla ilgilenen herkese (yazarıyla, çizeriyle) sayfalarını açmıştır. Ama «Kendi Halinde Bir Mizah Dergisi» değildir. Mizahçılar «kendi halinde» olamazlar. Bir dergi mizah yapmak amacıyla ortaya çıkmışsa, onu çıkaranlar sözlükte «mizah» kelimesinin, karikatür kelimesinin karşısında ne yazdığına iyi bakmalıdırlar. Gerçek mizahçılar «kendi halinde olmayan» insanlardır, demiştik. Sıfır'a böyle insanlar gereklidir.

Sıfır'ı biriktirenlere bir duyurumuz var. 12. sayımızla birlikte özel cilt kapağı da vereceğiz. 1 ve 2 .sayılar hariç, diğerlerini pul gönderek bizden istemek yoluyla eksiklerinizi tamamlayabilirsiniz.

Yazılı ve çizgili mizah alanında olup biten her şeyi sizlere de duyurmak amacındayız. Yarışma, sergi, yayın ve benzeri etkinlikleri çok yakından izliyoruz.

Bu sayımızda, her zaman olduğu gibi öyküler, karikatürler, duyurular yer alıyor. Adolf Born ile yapılmış bir söyleşinin çevirisini bu sayımızda okuyacaksınız. Çevirilerimiz ilerdeki sayılarımızda da sürecek.

Akşehir Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması son dört yıldır yapılmamaktadır. Neden olarak herkes Karikatürcüler Derneğin'in kapalı olmasında birleşmektedir. Diğer bir deyişe bir karikatür yarışmasının yapılabilmesi için, karikatürle doğrudan ilişkisi olan ve karikatürcüler arasında ilişki kurabilecek konumda bir kuruma gereksinim vardır.

Bu görüşü paylaşan dergimiz böyle bir karikatür yarışmasını düzenlemeye karar vermiştir. Bu karara, halen karikatürcülerle en sağlıklı iletişimi sağlayabilen dergi olduğumuza inandığımız için vardık. Yarışmanın arzu edildiği gibi olabilmesi için siz karikatürcü dostlarımızın öneri ve ilgilerini bekliyoruz.

Sait MUNZUR

SIFIR

AYLIK MİZAH DERGİSİ

Ocak 1984

Yıl : 1 Sayı : 5 Fiyatı : 75 TL.

- Sahibi - Yazı İşleri Müdürü :
  FATMA MUNZUR
- Yayın Yönetmeni :
  SAİT MUNZUR
- Grafik :
  ABDULLAH ÖZKARA
- İlân :
  Tam sayfa : 20.000 TL.
  Yayın ilânları indirimlidir.
- Abone Koşulları :
  Üç ay : 180 TL.
  ALTI AY : 360 TL
  Bir yıl : 720 TL.
  Abone ücreti, SIFIR'ın 141755 numaralı Posta Çeki hesabına yatırılabilir.
- Adres :
  Akay Caddesi No: 25/8
  Küçükesat - ANKARA
- Telefon : **17 70 35**
- Dizgi - Baskı : **Çağ Matbaası Tel : 24 28 49**

GEÇEN YIL KAYBETTİĞİMİZ BİR SANATÇI:

ŞADİ DİNÇÇAĞ

Bu sayfamızı bir yıl önce, 11 Ocak 1983'de kaybettiğimiz orta kuşağın başarılı karikatürcülerinden Şadi Dinçağ'a ayırdık.

29 Temmuz 1919'da Bafra'da doğan Dinçağ, geçimini İnşaat Mühendisliğinden sağlarken, bir taraftan da karikatürler çizmiştir. İlk karikatürünü 1938'de «Karikatür» dergisinde yayınlanmış, bunu Akbaba, Şaka, Sinema Magazin, Yıldız, Tef, Dolmuş gibi birçok dergideki karikatürleri izlemiştir.

Sanat görüşünü «çizgide gülmece, gülmecede de düşünde» diye açıklayan Dinçağ, bu görüşüne uygun güçlü karikatürler çizmiştir. Karikatürleri bu güçlülüğünü yalnız çizgisinden almamaktadır. Dinçağ'ın çağının gerisinde kalmaması, kendini yenileyerek yaşadığı dönemde etkili olması da bu güçlülüğü artırır.

Dinçağ'ın karikatürleri yalnız ülkemizde değil, dış ülkelerde de beğeni görmüş ve birçok ödüller almıştır. 1973 yılında Sarajevo'da Jüri Özel Ödülü, 1974'de Skobje'de IV. Uluslararası Karikatür Yarışmasında birincilik ödülü, 1976 da Çarşaf dergisinin açtığı uluslararası yarışmada özel ödül aldı. Ayrıca karikatürleri Tolontino, Skobje, Gabrovo karikatür müzelerine kabul edildi. Dış ülkelerde yayınlanan 100 kadar karikatürünü de «KARİKATÜRLER» adı tek kitabında topladı.

Karikatürün yanında yağlıboya ve suluboya resim çalışmaları olan Dinçağ, bu alanda da birçok sergi açmıştır.

Ölümünün birinci yıldönümünde Şadi Dinçağ'ı saygıyla anarken, bu sayfamızda çalışmalarından da bazı örnekler sunuyoruz.

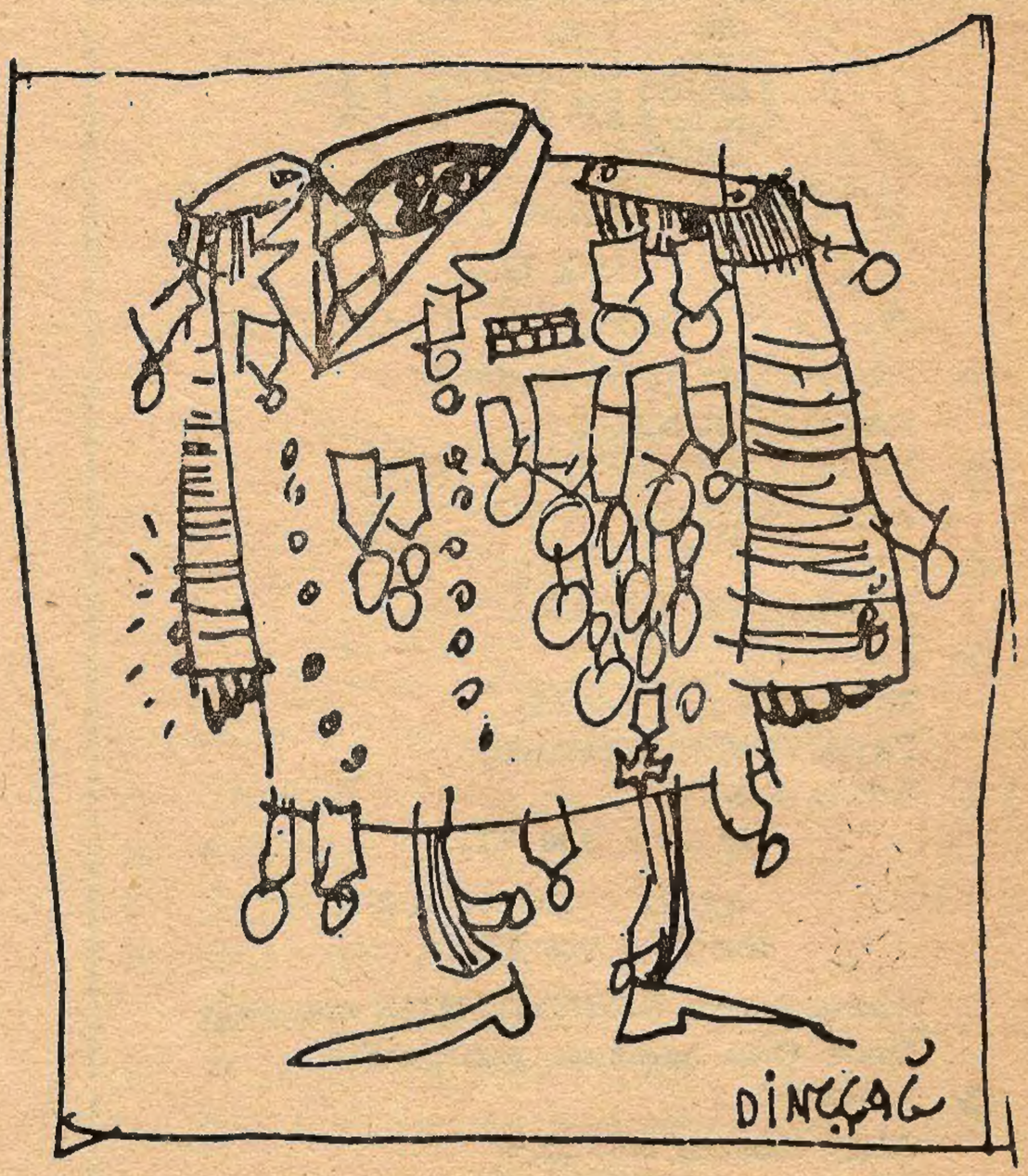

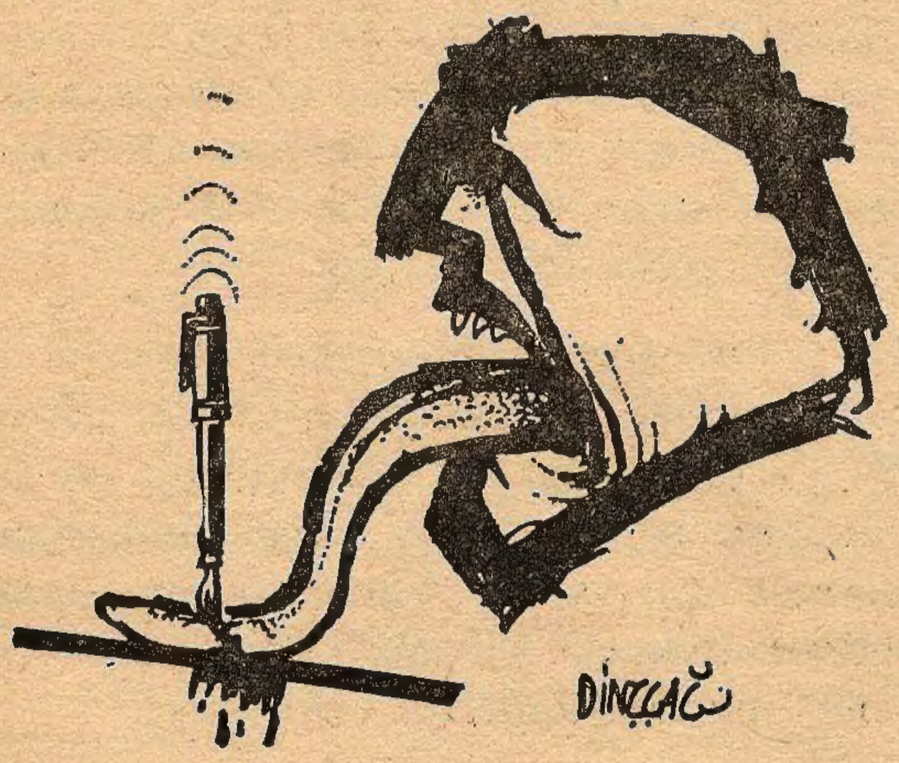

•samanalti

OKUYUCULARIMIZA BOL SIFIRLI YILLAR, SABIRLI GÜNLER DİLERİM...
SAİT MUNZUR

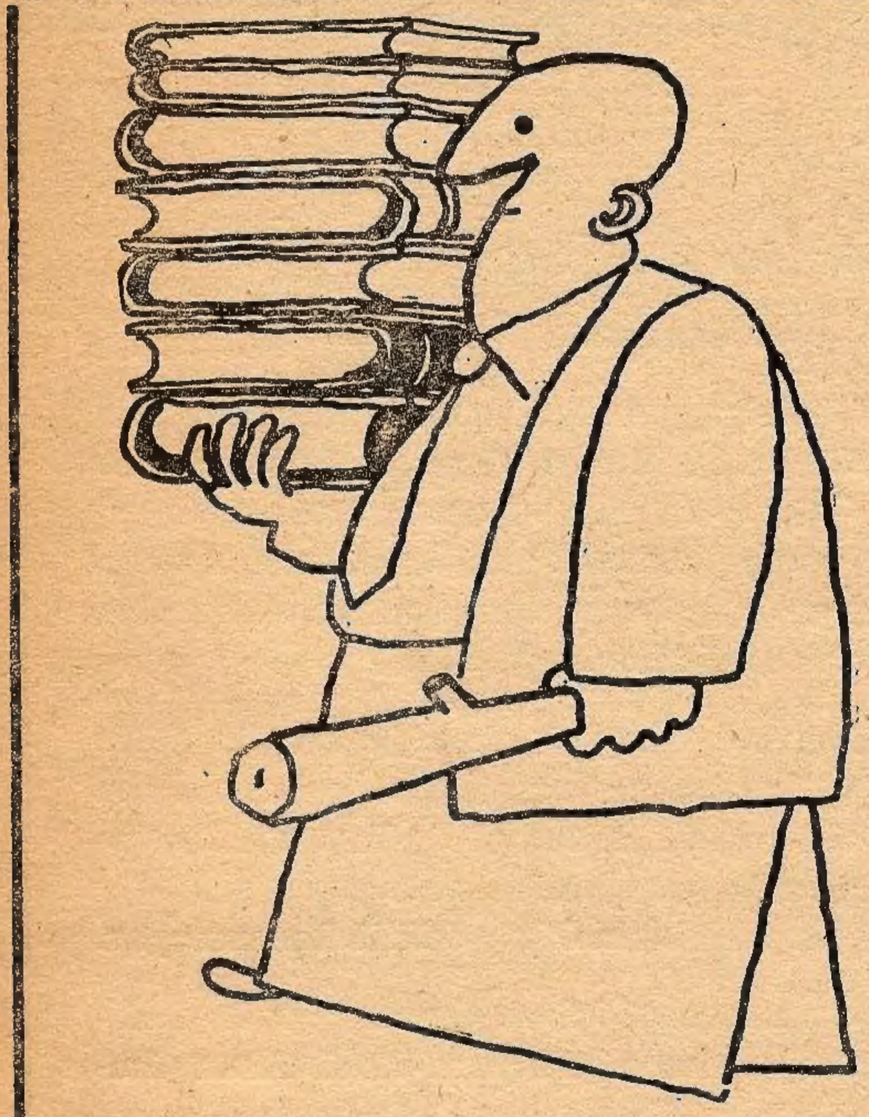

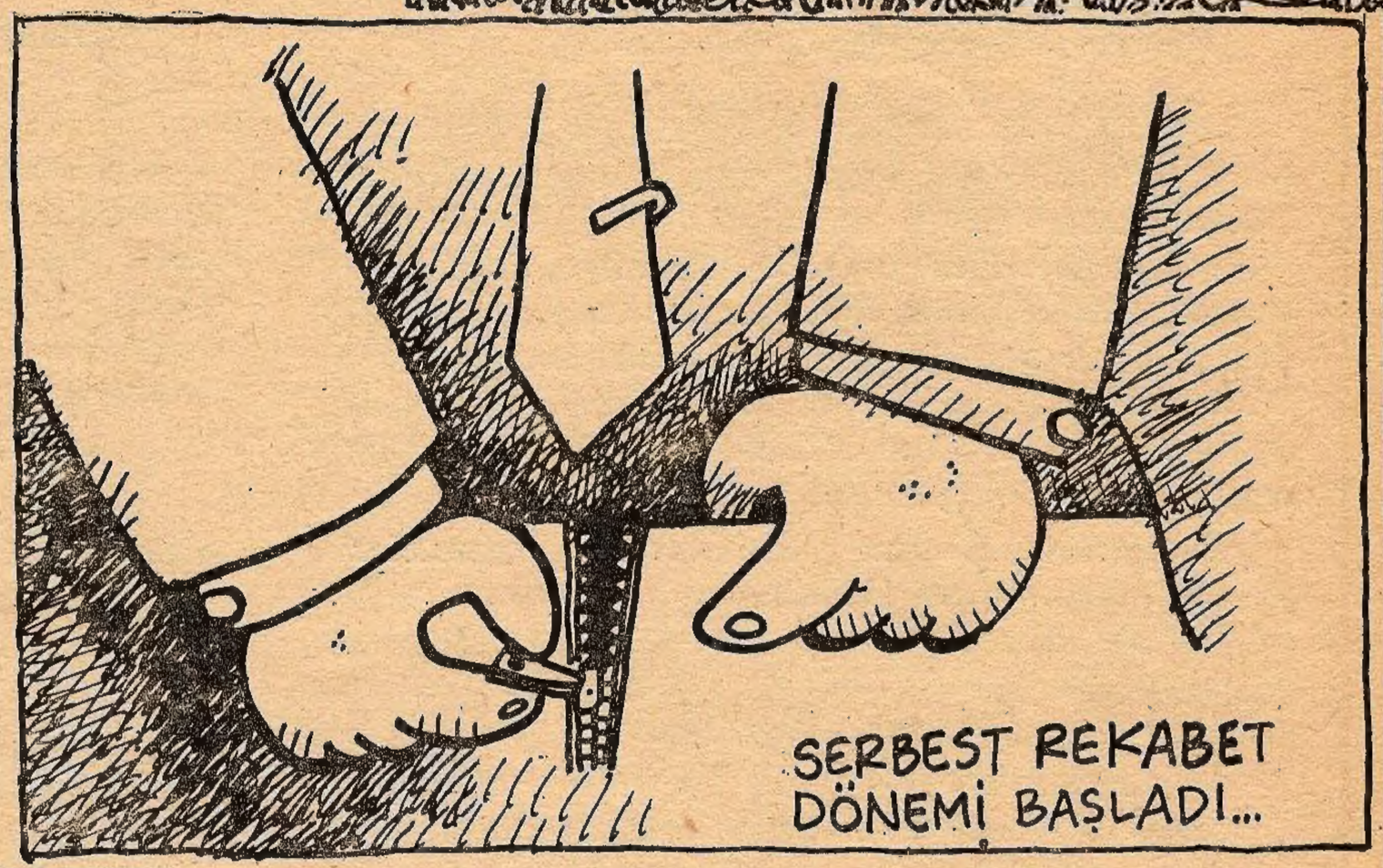

SERBEST REKABET DÖNEMİ BAŞLADI...

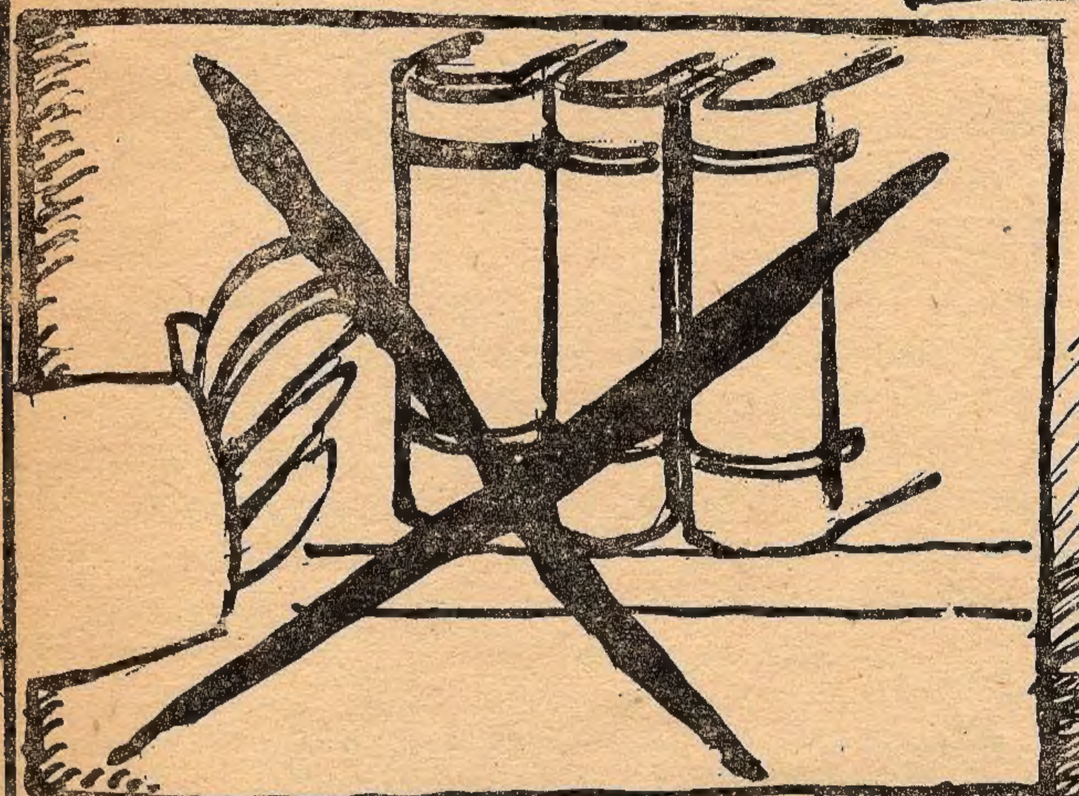

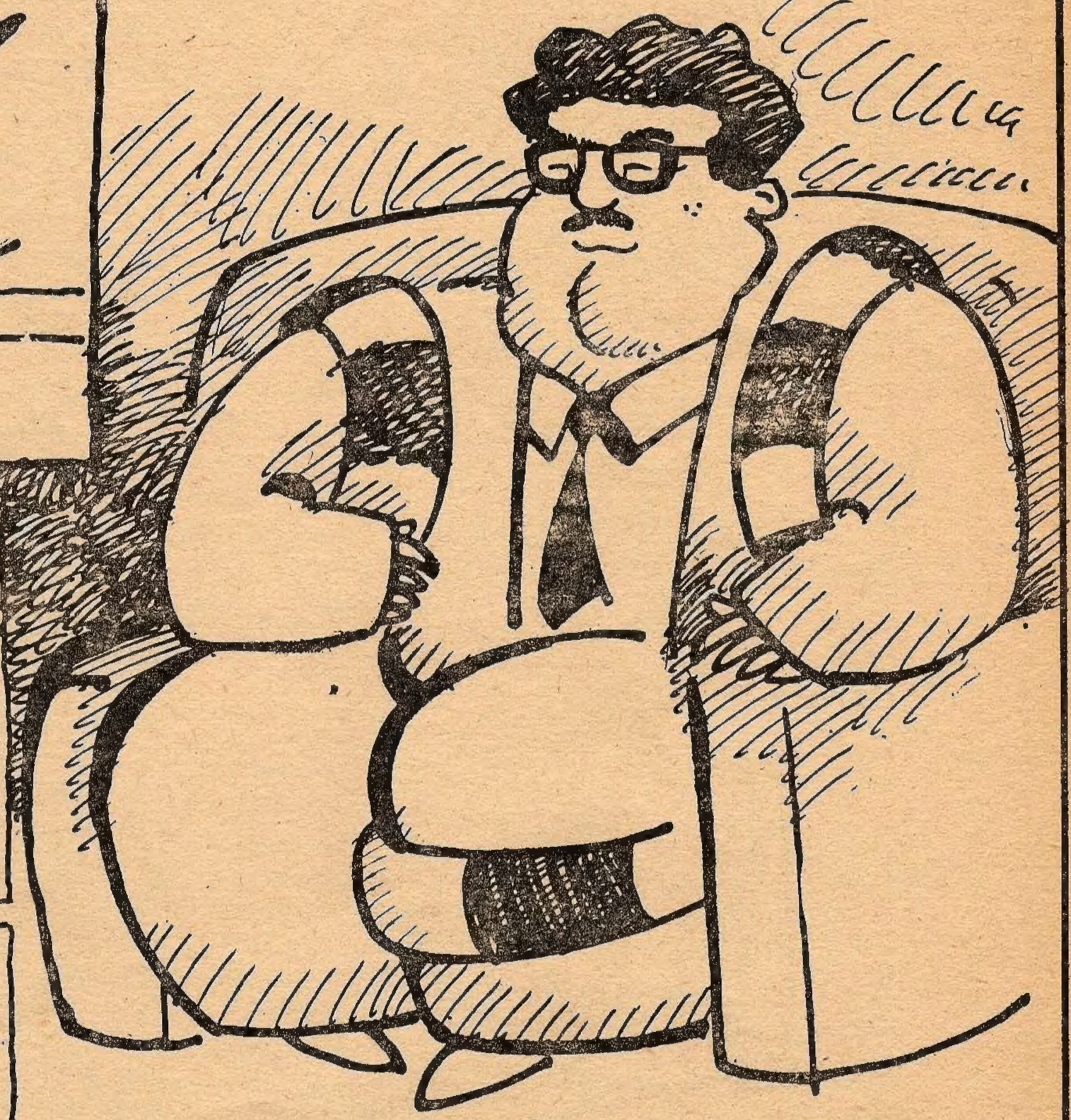

SIFIR'IN DEV KAMPANYASI:

-★-

• OKUYUCULARIMIZI TRT GENEL MÜDÜRÜ MACİT AKMAN'A BİRER KUTU KİBRİT YOLLAMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

ELİNİZDE BULUNAN FİLMLERİ DEĞERLENDİRİN

Kurulmakta olan özel bir cehennem için her cins film alınır. (Kalori değeri yüksek olanlar tercih edilir.)

Melek Macit

Semih Balcıoğlu

Hakan DERMAN

Modern Türk karikatürünün en büyük ustalarından Semih Balcıoğlu 1928 yılında İstanbul'da doğdu. Karikatürle ne zaman tanıştığını hatırlamıyor ama, 1943 yılına dek eline geçirdiği kâğıtlara, defterlere, kısaca bulabildiği tüm düz yüzeylere çizermiş, O yılların ünlü ve önemli dergisi «Akbaba»nın genç fırçalar adıyla açtığı köşede ilk karikatürleri yayımlanır (1943). Daha sonra bunu Cemal Nadir'in «Amcabey» dergisi izler.

Semih Balcıoğlu'nun çalıştığı dergi ve gazeteleri sayıyoruz, anımsayamadıklarımızı kendisine tamamlatmak için: Akşam, Hürriyet, Vatan, Dünya, Taş-Karikatür, Ulus, Öncü, oPlitika, Tercüman, Bulvar ve halen Çarşaf mizah dergisinin başındasınız....

—«Eksikliklerimiz oldu mu?»

«Bu kadar yeter sanırım.

İtalya'da Folentino, Bulgaristan'da Gabrovo, İsviçre Basel, Türkiye'de Resim Heykel Müzelerinde eserleri vardır, Türkiye'de üç boyutlu karikatürü gerçekleştiren ilk sanatçıdır, Seramikle yaptığı karikatürlerini üç yıl arka arkaya İstanbul ve Ankara'da sergilemiştir, (1964-1965-1966).

Bugüne kadar dördü yurt dışında olmak üzere 19 kişisel sergi açmıştır. Dokuz kitabı yayınlanan Balcıoğlu'nun «Güle Güle İstanbul» adlı eseri İtalyanın Pescara kentinde yapılan uluslararası karikatür kitapları yarışmasında birincilik ödülü kazanmıştır.

Meslek hayatında yurt içi ve dışında 33 ödül kazanmıştır. Bunlar arasında dünyaca ünlü Altın Palmiye Ödülü de vardır. Geçen ay Türkiye İş Bankası'nın düzenlediği, karikatür dalında tek büyük ödülü de almıştır (1983).

Balcıoğlu, Gabrova Mizah EEvi'nin yaptığı oylama sonucu dünyanın 106 çizerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Semih Balcıoğlu, 1973-79 yıllarında Türkiye Gazeteciler Sendikası genel başkanlığı da yaptı. Basın emekçilerinin hakları konusundaki savaşımı, onun, sanatçı kişiliğinin dışında ulaştığı bir başka başarı alanıdır. Ayrıca bu yıllar arasında, aKrikatürcüler Derneği kurucuları arasında yer aldı ve başkanlığında bulundu. Emel Balcıoğlu'yla evli olan sanatçının Ömür adlı bir kızı bulunmaktadır.

— Semih Usta, karikatüre başladığınız dönemlerde bu mesleği seçmeniz nasıl karşılandı?

— «Benim kuşağımın karikatüre başladığı yıllarda, diğer sanat dallarında olduğu gibi, karikatürün de bir meslek olduğu kabul edilmiyordu. Bazı aile büyüklerimi yolda gördüm ve bana hemen «Ne iş yapıyorsun?» diye sorduklarında: «Karikatürcüyüm» yanıtını verdim. Arkasından ise ikinci bir soru daha gelirdi: «Başka ne iş yapıyorsun?» Aradan yıllar geçti. Biz karikatürün meslek dalı olduğuna inandık ama aldanmışız. Geçenlerde nüfus kâğıdı çıkarmak için muhtara gittim, Muhtar, kadığı yazı makinasına geçirdi ve «Ne iş yaparsınız?» diye sordu. «Karika türcüyüm» dedim.. Kaşlarını kaldırdı ve önündeki yazı makinasını göstererek: «Yazamam» ciddi olmaz; biz buraya gazeteci yazalım, daha ciddi olur» dedi... Demek ki, kırk yıllık çabadan sonra, bizler hâlâ karikatürü bir meslek dalı ve middi bir iş olarak kabul ettirememişiz. Bundan sonra görev, genç çizer arkadaşlara düşüyor, Elbirliğiyle karikatürü «ciddi bir iş» olarak belki benimsetebilir.»

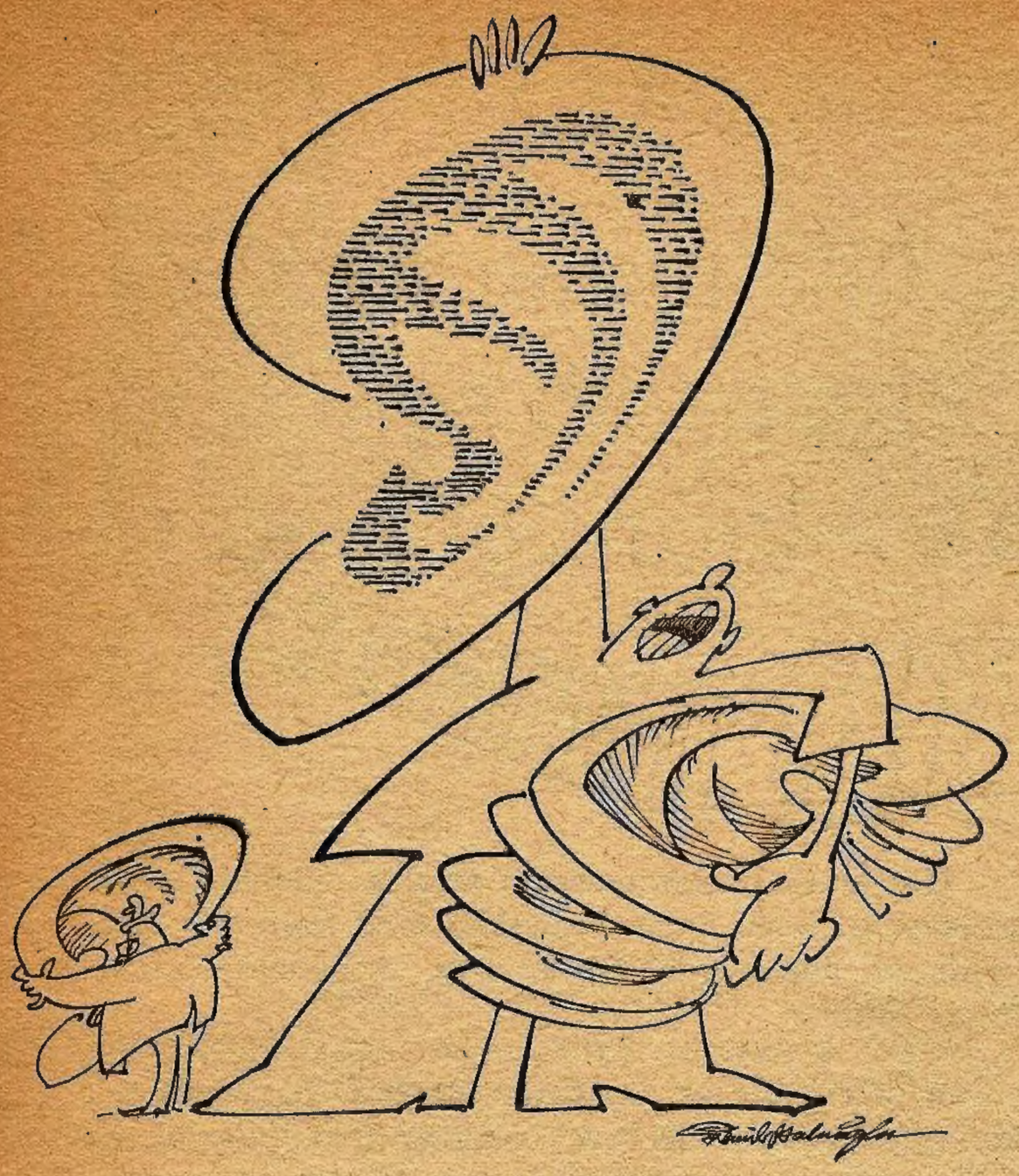

— Ülkemizde üç boyutlu karikatürü siz başlattınız, Neden seramik karikatür dediniz?

«Her sanatçının bir hobisi vardır. Yapıtlarımı üç boyutlu görmek istedim. Seramik karikatür çalışmalarım, benim bir dönemim oluyor. Oldukça çaba harcadım. Ben, sanatta lâftan çok iş yapmayı yeğ liyorum. Öncelikle şunu da belirteyim ki, «seramik karikatür» bana çok şey kazandırdı. Çizgilerimi fazla lıklardan arındırdım.

— Yeri gelmişken seramik karikatür çalışmalarınızdan söz eder misiniz?

«1964 yılında, yapıtlarımı üç boyutlu görmek istedim. Bu, tahtadan olamazdı. Taşlarla uğraşamazdım. Sonunda seramikte karar kıldım. Önce malzemeyi tanımak gerekirdi. Bu sorunu çözümlemeye yöneldim. Büyük bir seramik fabrikasında altı ay malzemeyi tanımaya çalıştım. Bir yıl da üzerinde çalıştıktan sonra, elli parçadan oluşan röliyef karikatürlerimle bu dalda ilk sergimi açtım. Bu sergim iki boyutluydu. İkinci ve üçüncü yıl üç boyutlu karikatürler ürettim ve üç yıl içinde 230 kadar yapıt ortaya koydum, Fakat bir sanatçı için ne acıdır ki, şu anda elimde sadece iki seramik karikatür kaldı. Bu karikatürlerinin birkaçının karikatür müzelerinde bulunması beni sevindiriyor».

— Ülkemizdeki karikatür anlayışını değerlendirir misiniz?»

«— Türkiye'de bugün iki karikatür anlayışı bulunuyor. Gayet doğaldır ki hiç kimsenin yolu aynı olmayacaktır. Bunun için gereken zamanlarda bana sorulan sorular nedeniyle bazı gazete ve dergilere fikrimi açıkça söyledim. Bu iki anlayıştan biri güncel karikatürdür. Geçerliliği, bazı kişiler için söylüyorum, herkes için değildir. Diğeri ise kalıcı karikatür-

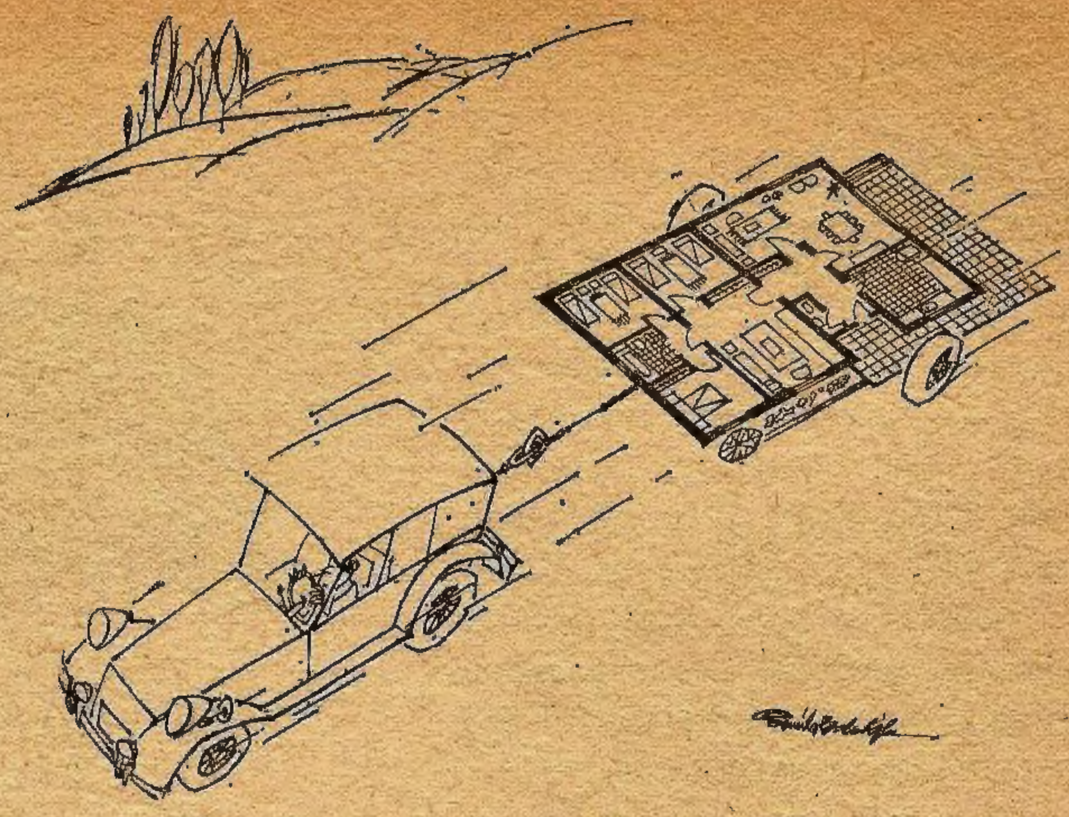

dür ve yalnız Türk halkını değil, tüm dünyayı kapsayan bir anlayışa sahiptir,»

«Genç çizerlere öğütleriniz olmalı...»

«Tabiki olacaktır. Sanat öyle bir şeydir ki, tembellikle başarıya ulaşamayız. Böyle bir varsayım geçerli olsaydı Türk ulusu bugün «süper devletû durumunda olurdu. Tek yol çalışmaktır. Ben hâlâ günde 12-14 saat çalışıyorum. ıYlda bir tane karikatür çizmekle karikatürcü olunmaz, ancak yarışma karikatürcüsü olunur.»

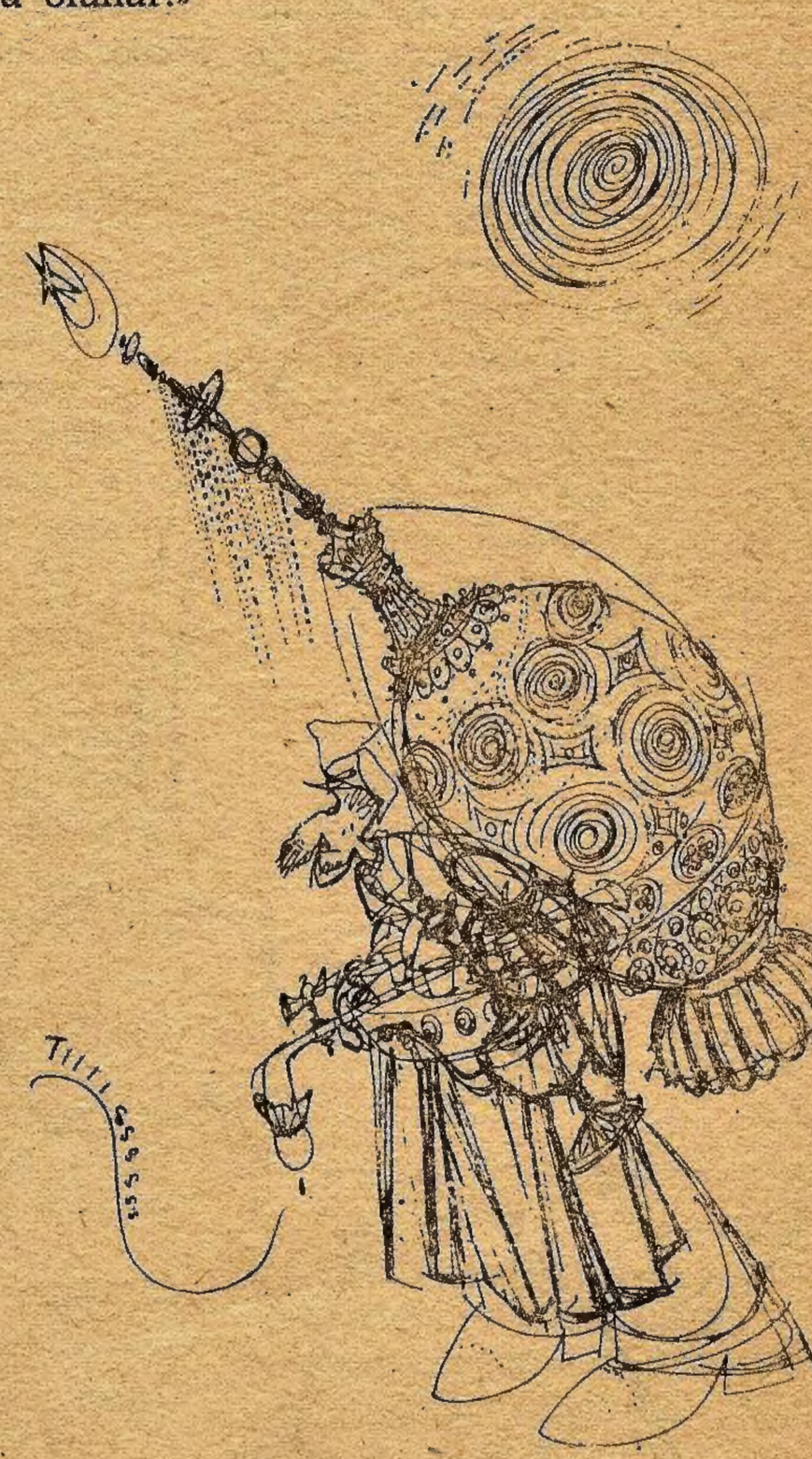

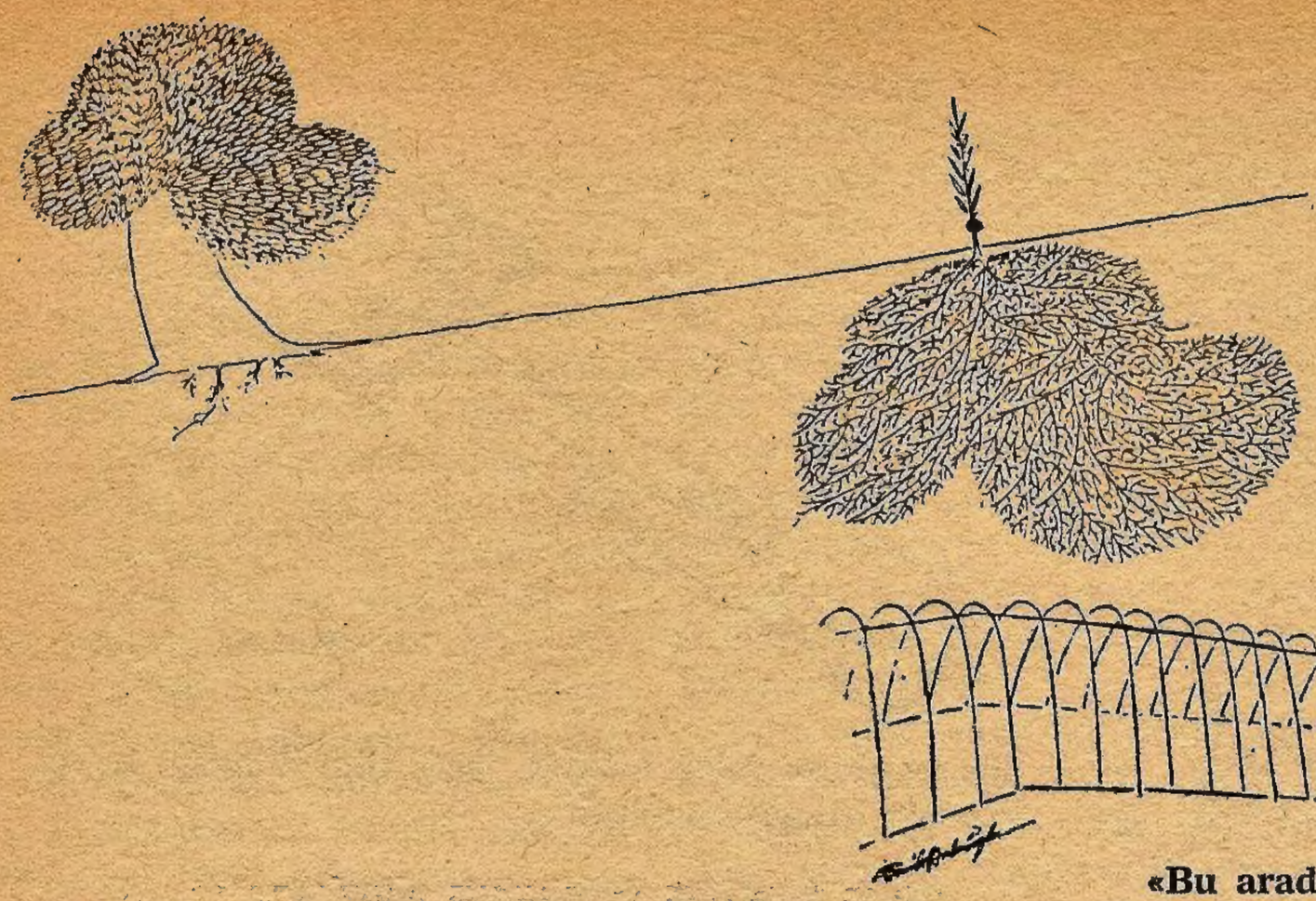

«40. sanat yılınızı geride bıraktınız. Bu konudaki duygularınız nelerdir, Semih usta?»

«Ben 40 yıldır karikatür çizdiğim halde asla yorgunluk hissetmedim. Mesleğime yeni başlamış gibiyim. Hergün yeni şeyler öğreniyorum. Çünkü bu işler heyecan meselesidir. Sürekli duymayı algılamayı ve heyecanı gerektirir. Heyecanınızı yitirdiğiniz anda kalemi kenara koymalısınız, üstelik jübile, mübile de düşünmüyorum...»

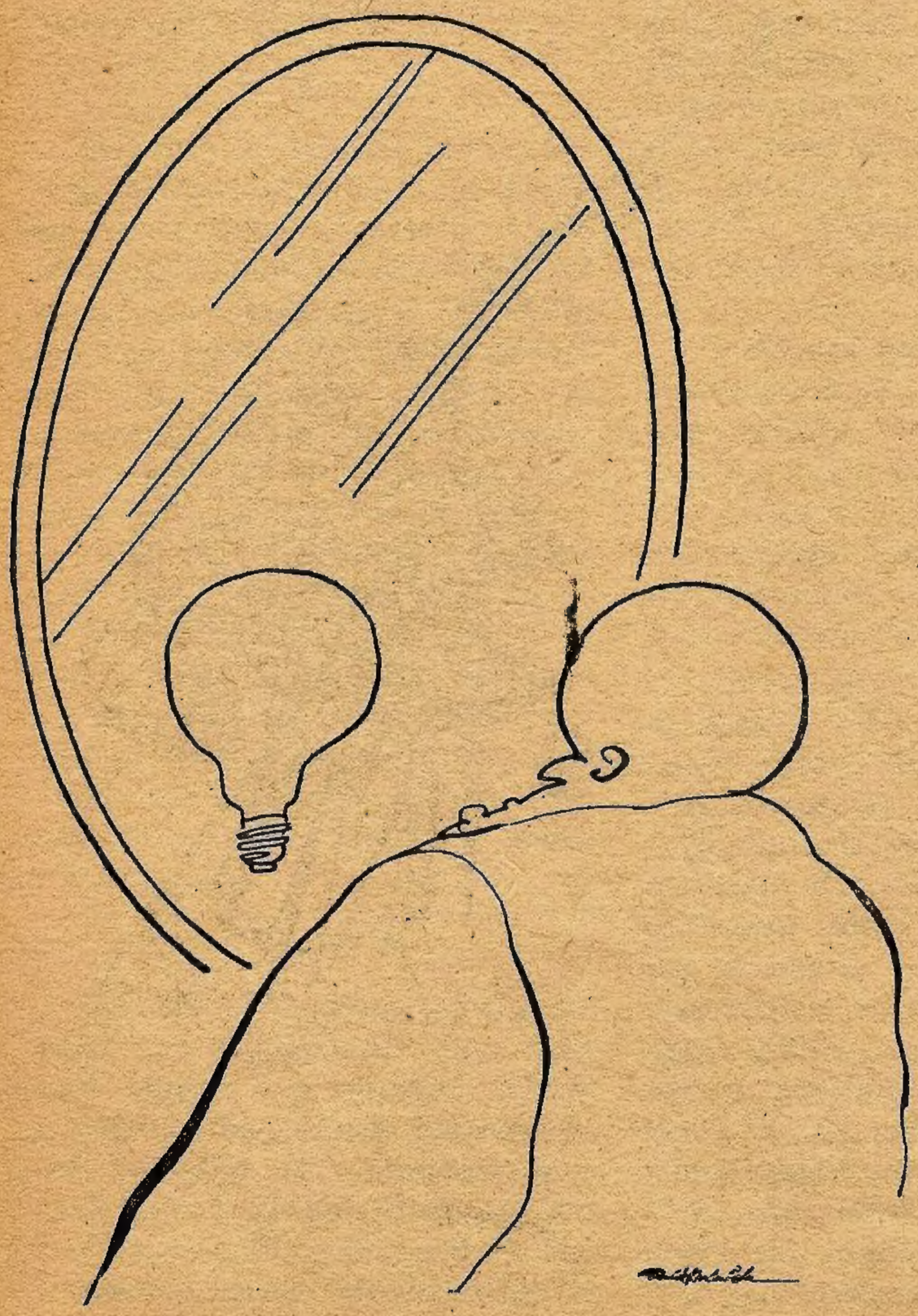

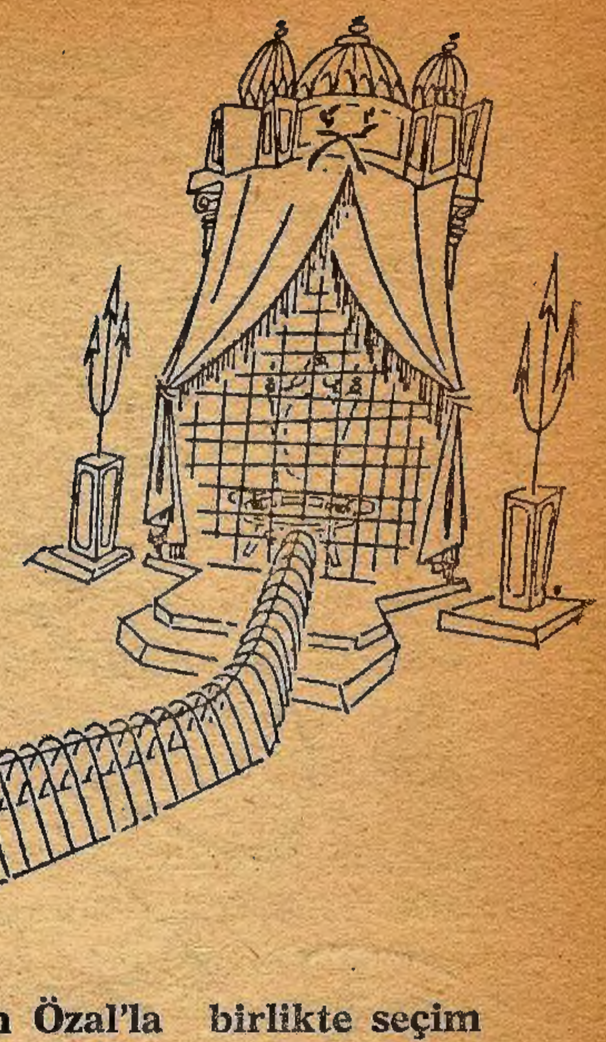

«Bu arada yanılmıyorsam Özal'la birlikte seçim gezisine çıktınız. Sayın başbakan Özal karikatür hakkında ne düşünüyor? Bu konuda kendisiyle konuştunuz mu?»

«Evet konuştum, Zaten sayın başbakandan sanıyorum karikatür ve karikatürcülerimiz hakkında tek konuşan gazeteci de ben oldum. Sayın başbakana şunu sordum: «Siz kabinede görevliyken, basınımızda sizin hakkınızda bazı gazete ve dergilerde yayınlanan karikatürlerinizi toplayıp «ben bunları IMF'ye götürüp göstereceğim. Bakınız Türkiye'de benim hakkımda neler çiziliyor diyeceğim» dediniz. Bakanlıktan istifa ettiğiniz günde «Bakalım karikatürcüler bundan sonra ne çizecek?» dediniz. Bu iki Özal hakkında ne düşünüyorsunuz? Sayın Özal : «karikatürcüler bundan önce olduğu gibi bundan sonra da benim dostlarım ve saygı duyduğum insanlar olacaktır. Türk ulusunu İMF'de değil, tüm dünyadaki başarılarıyla karikatürcülerin başarısı güldürmüştür. Ben onlara nasıl kızabilirim. İkinci lafım belki de bir anlık dalgınlıktan olmuştur. Siz de bu gezi süresince benimle tek dolaşan bir karikatürcü olarak size karşı olan tavrımdan bunu anlamışınızdır. Bu gezide şahsınızda tüm arkadaşlarınızı temsil ettiniz, şayet iktidara gelirsem bu düşüncemin somut örneklerini göreceksiniz» dedi. Evet AnaP. Genel Başkanı ve Başbakan Sayın Özal'ın somut örneklerini bekliyoruz.»

«Postada kaybolan ilk röportajımızdan sonra, Semih ustayla yaptığımız ikinci röportajımızı gecenin geç saatlerinde sona erdirdik. Saatimize bakıyoruz: SIFIR'ı birkaç dakika geçiyor.»

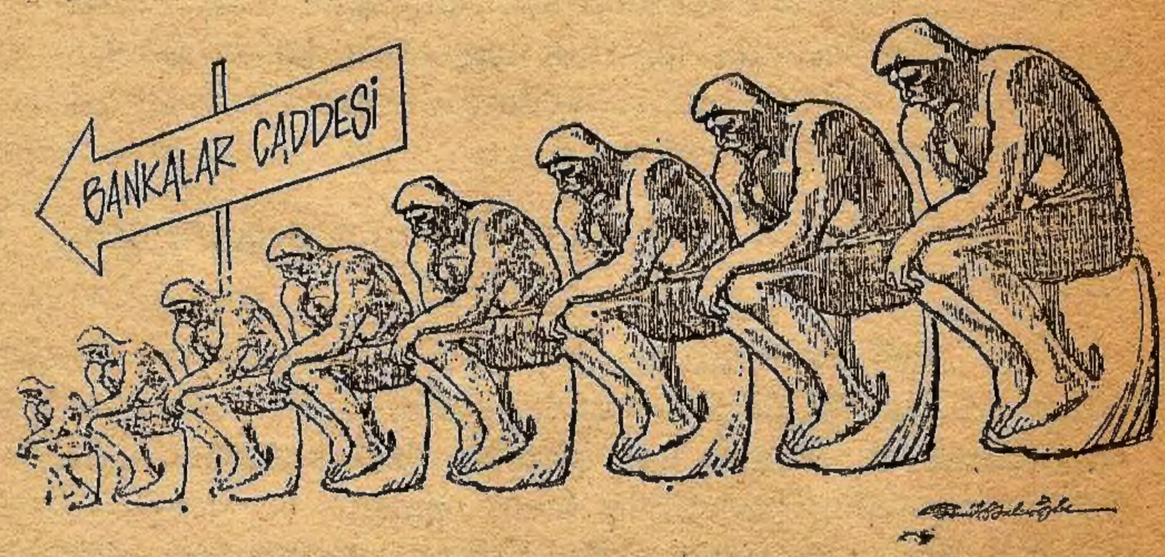

Semih Balcıoğlu'nun Türkiye İş Bankası Karikatür Yarışması'nda büyük ölüdü alan karikatürü.

"1981 Nasreddin Hoca Ödülü"

Fritz Xptru'nun anıları

AHMET ÖNEL

«2087 yılında bir gazeteden...»

Ünlü fizik bilgini Fritz Xptru'nun ilgi çekici anılarını bulduk. Yüzyılımızda (XXI. tabi) asrın anısı olmaya aday bu belgeleri yayınlamaktan gazetemiz övünç duymaktadır.

16 Mayıs 2044

Sonunda bitti. Evet, artık tıpkısı tıpkısına bana benzeyen bir robota sahibim. Görünüşü, sesi, davranışları herşeyiyle ben olan bir robot bu. Ancak bu buluşum çok gizli kalmalı. Mariciğim bile bilmemeli Pritz'i (Adını Pritz koydum). Elbet buluşumun ilerde insanlığa büyük yararları dokunacaktır. Ama önce kendime biraz yararı dokunmasını yeğlerim doğrusu. Şimdi aklıma geldi, artık sevgili Mariciğimi, fazla çaba göstermeden atlatıp Isaclara pokere gidebilirim örneğin. Pritz de ona evde arkadaşlık eder.

23 Mayıs...

Pritz bir harika. Kimse onunla benim ayrımımı farketmiyor. Bu da çok işime geliyor tabi. Onu öyle güzel programladım ki. Mariciğimi mutlu edebilecek herşeyi yaptırabiliyorum kolaylıkla. Nefis salata yapıyor Pritz. Puro içmiyor, televizyon seyrederken uyumuyor. Bense Isac'larda sabaha kadar cin gibi oturuyorum bu arada. Ne var ki şansım berbat.

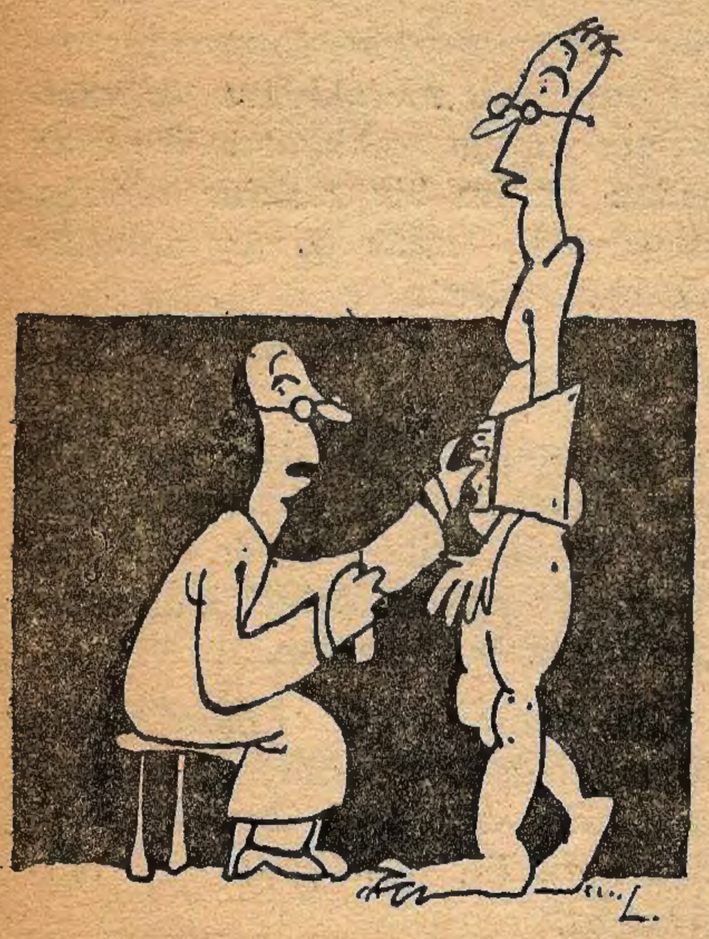

4 Haziran...

Dün kendimi yorgun hissettiğim için işe Pritz'i gönderdim. Makine değil mi.. Tüm işleri yarım saatte bitirmiş. Bölüm başkanı çok şaşırmış bu duruma. Pritz'in ses kayıtlarını dinledim. Aynen şöyle diyordu Başkan: «Azizim, kendinizi bu kadar çok yormamalısınız. Nerdeyse bir makine olduğunuzu düşüneceğim sizin. Yine de nazar değmesin Üstad. Laf aramızda, bu enerjinizi kıskanıyorum doğrusu...» Ilahi, başkanın bu son söylediklerine çok güldüm. Kıskandığının atom enerjisi olduğunu bilse ne yapardı acaba?

13 Haziran...

Önceki gece üşütmüştüm. Isaclarda poker gecesiydi işin kötüsü. Pritz'i gönderdim. Ne olsa iyi?.. Son meteliklerine kadar soymuş hepsini. Abe'nin şakacıktan restine koyduğu ayakkabılarını bile almış. Durumu nasıl düzelteceğim, bilmiyorum.

21 Haziran...

Dünya fizik bilginleri yıllık kongresine bu yıl benim gitmemi istedi Başkan. Oysa yolculuktan hiç hoşlanmam. Pritz'i göndersem pot kırar mı acaba? Bazı program dışı davınışlarını açıklamak için öyle çaba harcıyorum ki. Geçen gece Mariciğim uyumamış olmalı ki, beni uyandırdı ve alıngan bir sesle akşamki salataya neden bol miktarda somun ve conta koyduğumu sordu.

28 Haziran...

Ben de az düşüncesiz değilim hani. Üşengeçlikten sağlık kontroluna Pritz'i göndermemiş miyim?.. Doktor Pritz'i bir güzel muayene etmiş. Ses bandından dinlediğim kadarıyla söyledikleri şunlar: «Dostum, şaşılacak birşey. Organlarınız bir makine kadar düzenli çalışıyor. Ama yine de ara sıra biraz yağlansanız fena olmayacak.» Doktor sözü dinlenmeli diye düşündüm ve Pritz'i bir güzel yağladım.

7 Temmuz...

Kongreye ben de gitmedim onu da göndermedim. Açıkçası kontrol dışı davranışlarından çekiniyorum onun. Pokere bile göndermiyorum. Çok ısrar ederse, Mariciğim evde yokken gizlediğim yerden çıkarıyorum onu, karşılıklı oynuyoruz. Ancak alçak makine hile yapıyor. Böyle birşey programlamamıştım oysa. inanmasam kişilik geliştirdi diyecem. Tabi evlere şenlik bir kişilik.

11 Temmuz...

Geceyarısı bir çığlıkla uyandım. Mariciğim bağırıyordu. Ne oldu, dedim. Evde biri var, dedi. Nasıl olur, dedim... Yani sen, ben ve Pritz'den başka kim olabilir?.. demek istemiştim. Hemen yataktan kalktım ve yerdeki yağ lekelerini izledim. Pritz yerinde yoktu. Gece dolaşmalarıyla, çizgi dışı davranışlarına bir yenisini katmış oluyordu. Döndüğünde bir güzel çıkıştım.

22 Temmuz...

Mariciğim, sevgili karım bu evde daha fazla kalamayacağını söyleyip, bavulunu topladı ve kızının evine gitti. Öyle ya, annesi yaşamadığına göre. Nedeni Pritz. Kadıncağız evin içinde üçüncü bir kişinin gezindiğine o kadar emin ki. Hatta geçen gecelerden birinde, tüm cesaretini toplayıp ışıkları yakmış ve bozdolabının menteşelerini sökmeye çalışırken beni, yani Pritz'i, görünce «iyi ama sen şimdi yatakta değil miydin?..» diye kekelemiş. Şımarık Pritz'in cevabına ne demeli peki... «Ben hâlâ yataktayım Mariciğim.. İnanmazsan git bak..» Şimdi kadıncağız kendi aklıyla zoru olduğu inancında. Bir zaman dinlenmesi sanırım ona iyi gelecek. Ben de bu arada Pritz'i yeniden programlamaya çalışırım.

3 Ağustos...

Dün muhasebeciye uğrayıp maaşımı istedim. Muhasebe Müdürü garip garip yüzüme baktı ve «dün aldınız ya..» dedi. Üstelemedim tabi. Hemen bir tuvalete kapandım. Amacım dünkü tarihli ses kaydımı dinlemekti. Ama birden Pritz değil Fritz olduğumu hatırladım. Ah Pritz... Seni gidi yoz demir yığını...

4 Ağustos...

İnkâr etti. Maaşını ben almadım, dedi. Makinelere güvenim giderek sarsılıyor. →

Tan Oral ve Mahmut Akgün

Tokyo'da ödül aldılar

Tokyo'da yayınlanan Yomiuri Shimbun gazetesinin her yıl düzenlediği Uluslararası Karıkatür Yarışması'nın beşincisi geçtiğimiz ay sonuçlandı.

Yarışma konulu ve serbest olmak üzere iki ayrı bölümde yapıldı. Bu yılın yarışma konusu «SU» olarak duyurulmuştu.

Yarışmaya 42 ülkeden dokuzbin'den fazla çizer yapıtları ile katıldı.

Konulu yarışmada Tan Oral daha önce Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan bir karikatürü ile «Excellence» Ödülü kazandı.

Aynı yarışmada serbest bölümde ise Mahmut Akgün «Özel» Ödül aldı.

Şubat 1984 sonuna kadar Tokyo'da sergilenecek karikatürlerden ödül alanları daha sonra Tokyo Shinjuku'da İsetan Müzesi'ne konulacaklar.

Tan Oral ve Mahmut Akgün bu karikatürleriyle ödül aldılar.

---

7 Ağustos...

Pritz evi terketti. Tıpkı bir çocuk gibi. Gerekli eşyaları çantasına doldurmuş ve gitmiş. Neler götürdüğünü araştırdım. Farkedebildiklerim traş makinem, daktiiom, küçük teybim ve masa saati.. Aramak için sokağa çıkarken merdivende alt kattaki komşuyla karşılaştım. Adam beni şöyle bir sözdü ve «yaşınızdan başınızdan utanın Profesör..» dedi. Karısını çimdiklemişim. Üstelik kadının elindeki elektrikli ekmek kızartacağını almışım. Pritz giderek bir canavar mı oluyor yoksa?.. Yeni bir Frankeştayn mı yarattım Tanrım?..

14 Ağustos...

Bölüm Başkanı beni kutladı. Uluslararası Fizikçiler Birliği Fahrî Başkanı olmuştum. Bu aynı zamanda bizim bölümün de başkanlığı demektir. Başkan, bundan böyle emrimde çalışmaktan mutluluk duyacağını söyledi. Olgun bir adam. Nerden nereye diye düşündüm. Yeni odama geçtim.. O da nesi?.. Masamda Pritz oturuyordu. Seni gidi haylaz deyip, üstüne yürüyordum ki...

15 Ağustos...

Fizik kontrol odasındayım. Pritz beni yakalatıp buraya tıktırdı. Başına toplanan meraklılara ve gazetecilere yaptığı açıklamada ise utan madan benim bir makine olduğumu söyledi. Ancak herşey anlaşılacak nasıl olsa...

16 Ağustos...

Korkunç birşey. Beni kontrola gelen heyet makine olduğuma dair rapor verdi. Pritz?.. Neler oluyor?.. Hiçbir şey anlamıyorum. Bu insanlar.. Yoksa bu insanlar...

Gazetenin Notu: Anılar burda bitiyor değerli okurlar. Yarından başlayarak dişli çark ilavesiyle yapılan nefis bir tatlının tarifine başlayacağız.

Sema ABAYHAN

ADOLF BORN : mizaha hiçbir zaman ihanet etmedim.

•ADOLF BORN•

Karikatür, çizgi filim, grafik, litografi, gravür, serigrafi, ilustrasyon gibi çok yönlü bir uğraş alanı vardır ünlü Çek sanatçı Adolf Born'un.

Şimdiye değin 47 çizgi filim yapan, 146 kitabın ilustrasyonunu gerçekleştiren ve 5 karikatür kitabı yayımlayan Adolf Born, çeşitli ülkelerde, 16 kişisel ve karma sergiye katılmıştır.

Aralarında Türk Karikatürcüler Derneği'nin ödülü de bulunan 26 adet uluslararası ödülü var.

Adolf Born'un Bulgar mizah dergisi Apropos'da yayınlanan bir söyleşisini sunuyoruz.

ADOLF BORN

12 Haziran 1930'da doğmuştur.

Uygulamalı Sanatlar Lisesinde, daha sonra da Profesör Antonin Peltc'in sınıfında, Güzel Sanatlar Akademisinde öğrenim görmüştür. Pek çok karikatür, sinema ve televizyon için siyah-beyaz çizim ve ilustrasyon yapmıştır.

Mutlu bir evliliği vardır. Kadınlara karşı olan olumlu (!) tutumu, tüm çalışmalarında dikkatinizi çekmiştir.

Espri anlayışı, felsefi ve toplumsal hicivleri ve gözlemleriyle, ara sıra radyo programlarına katılır.

Kişisel niteliklerine gelince :

Kıskanılacak bir çalışma kapasitesi,
yakışıklılık,
insanlara, kadınlara
çocuklara
serserilere
ve köpeklere
karşı olumlu tutum, dayanma gücü ve alay.

Tüm bu nitelikler, keskin alaycılığıyla birleşerek ünlü Doubrava -Born - Macourek ekibine girmesi ne yardımcı olmuştur.

MİZAHA HİÇBİR ZAMAN İHANET ETMEDİM

Maximilian Kirov — Bay Born, genç bir sanatçı geleceği düşündüğünde, daima «üstün sanat» için mi çalışmak ister?

Adolf Born — Evet. Uygulamalı Sanatlar Lisesinde ve Güzel Sanatlar Akademisi, «Ilustrasyon ve Karikatür» stüdyosunda okudum. O zamanlar, kuşkusuz biz de öyle düşünürdük : Evet, karikatür çizmek, para kazanmanın, geçimini sağlamanın bir yolu. Ve büyük tablolar yaratmak, yalnızca güya «ciddi sanat»a ayrılmış sergilerde yer almak düşleri kurardık.

Ama kişi yaşamın gülünç yanlarını görebiliyorsa (sense of humor) eğer, karikatür okulunda ya da daha ciddi bir resim okulunda okumasının pek bir önemi yoktur. Eninde sonunda kişiyi biçimlendiren hayattır. Manzara resimleri gibi ciddi resimler yapan öğrenci arkadaşlarım vardı, bugün gayet komik çizgi filimler yapıyorlar. Yine, stüdyoda benim gibi karikatür eğitimi görenlerden bugün, ilustrasyonla, posterle, basım sanatıyla uğraşanlar var.

Bunun içindir ki her zaman, sanatçıyı sonunda mizaha çekenin öğrenim değil, içindeki birşeyin —ne olduğunu bilmiyorum— olduğunu söylemişimdir. Ayrıca şunu da söylemek istemişimdir : Öyle bir an gelir ki, sanırım kişi yaşlandıkça, güncel çalışmasıyla eğilimlerini ayrı tutamıyacağını görür. Örneğin ben ciddi sanata karşı istek duyuyor, bir tür özlem çekiyorum. Ve bunu litografi, gravür gibi teknik yollardan ifade ediyorum. Ama mizaha, taa yürekten bağlıyım.

Tudor Dinov — Yalnızca «komik» öğesine indirgenebilecek bir sanat biçimi var mıdır acaba? Örneğin çizgi filimler...?

Adolf Born — Bir filimin mizah öğeleri arasında «komik» belki de beşinci veya altıncı sırayı alır. En önce, az çok ciddiyetle simgelenen felsefi veya sanatsal bir yenilik var dır insanlara aktarılan. Bu tam olarak felsefi düşüncenin, yaratıcı çalışmanın ve mizahın bir tür bütünlük yaratmalarıdır (mizahı çok sevdiğimden olacak, bu öğelerin bir araya gelmesinden her zaman mutluluk duyarım). Ve mizah, daha önce de söylediğim gibi kendiliğinden arka planda var olan bir şeydir.

Jiri Tranka'yı ele alalım örneğin. Gerçekten çok komik filimler yapmamıştır, çünkü daha şiirsel olma eğilimi vardı yapıtlarında. Çizgi filimlerin trajikten, gülünç'e dek değişebilen çok büyük bir potansiyeli var kanımca. Ama Bay Dinov ve ben gayet iyi biliyoruz ki, bir çizgi filimde önemli olan, sanatçının niteliği değil, sözgelişi hepsinden çok fikridir.

Tudor Dinov — Son zamanlarda birçok sanatçının çizgi filimlerre resim öğesini ön plana çıkardıkleri dikkatimi çekiyor. Oysa, sanatsal bir bütünün bir öğesini ön plana çıkarmak, örneğin bir çizgi filimde, sanatsal imaj veya karakter bütünlüğünün bozulmasına yol açabilir.

Adolf Born — Buna, tümüyle katılıyorum.

Maximilian Kirov — Bay Born, karikatürlerde ve hicivsel çizimlerde iki tür mizah vardır. Biri güncel konulara dayalıdır. Bu tür mizah, gerçek hayatın olaylarına, sorunlarına ve kötülüklerine karşı bir tepkidir. Bunları sanatçının tepkilerinin günlük somut görünümleri olarak kabul ederiz. Bir de, ortada gözükenin ardında okuyucu veya seyircinin algıladığı bir şey, keşfettiği daha derin ve köklü bir anlam taşıyan mizah vardır. Genellikle ilkinin, yani güncel mizahın zamanla kalıcı bir iz bırakmadığı, çünkü bugünü amaçlayarak yapıldığı kabul edilir. Bazı kişilere göre bu kalıcılık, ikinci tür mizaha verilmiş bir fırsattır.

Adolf Born — Söylediklerinizin hemen tümüne katılıyorum. Ben, kariyerime bir dergide karikatürcü olarak başladım. Bir dergi için karikatürün, siyah-beyaz bir çizim olması çok uygun düşüyor, çünkü basımı daha kolay. Ancak yıllar geçtikçe bunun yeterli olmadığını hissetmeye başladım. Çünkü dergi okuyucusu karikatürü seviyor, az çok anlıyor ama sonra dergiyi kaldırıp atıyor. Ondan sonra da bu dergileri ancak bazı kütüphanelerde bulabiliyorsunuz. Bu durum, kendini daha değişik bir yoldan ifade etmeye zorlayan bir duygu yaratıyor insanda. Böylece sessiz ve gizlice, azar azar, kıyısından köşesinden «ciddi mizah sanatı» denilen alana yaklaşmaya başladım. Taş

baskılar, litografik baskılar ve tüm diğer teknikleri kullanıyordum. Siyah beyaz çizimleri izleyen veya toplayan insanlar önceleri, epeyce şaşırdılar ama, giderek alıştılar. Yeni kuşak sanatçıları arasında izleyicilerimin bulunduğunu görmekten memnun olduğumu söylemeliyim.

Meslektaşımın dediği gibi, iki tür mizah olduğuna inanıyorum. Biri insanlara her gün birşeyler söylen mizah, diğeri de daha kalıcı olan mizah. Ben ikincisini yeğliyorum.

Hakkımda yazanların «karikatür» sözcüğünü çok sık kullanmalarından hoşlanmıyorum. Ben, «gülünç siyah-beyaz çizim» ya da buna benzer bir şey demeyi yeğliyorum. Çünkü kanımca son zamanlar da modern ressamlar, karikatür ilkelerini kullanmaya başladılar sanatlarında. Modern karikatürler için de tam tersi geçerli. Yağlıboya ve siyah-beyaz resimden alınan bazı ilkelerden yararlanıyorlar. Bunu örneğin, çağdaş Bulgar siyah-beyaz çizimlerde, seri karikatürlerde ve siyah-beyaz karikatür çizimlerinde açıkça görüyorum. Bunlara yalnızca «karikatür» demekten bilerek kaçınıyorum. Bulgaristan'da siyah-beyaz modern karikatür yaratmak için çok güçlü bir eğilim var. Bu, Fransız Follon Topor, Andre François için olduğu kadar Amerikalı Steinberg için de geçerli. Başka bir deyişle bu benim çok beğendiğim, yeni bir yol.

Maximilian Kirov — Bazı çalışmalarınızın ilustrasyonlarınızla ortak özellikler taşıdığı görülüyor açıkça...

Adolf Born — Başlangıçta, poster v.s. boyuyordum. Sonra bunun çok geniş bir alan olduğunu hissettim ve düşünmeye başladım. Ta ki, nasılsa, sevdiğim ve asla vazgeçmeyeceğim üç ayrı çizgi keşfedene değin. Kitap iltusrasyonu, komik imalı özgür siyah-beyaz çizimler ve çizgi filimler. Ve eğer, diyelim uzunca sayılabilecek bir süre çizgi filimler üzerinde çalışmışsam, kitap ilustrasyonu yapma isteği uyanıyor içimde. Eğer ilustrasyon üzerinde çalışmaktaysam kendime şöyle diyorum: «Şimdi, kendi zevkim için bir şeyler yapmalıyım, daha özgürce birşeyler, özgür siyah-beyaz çizim, örneğin. Ve bu üçü birbirini etkiliyor. Siyah-beyaz çizimlerimde, ilustrasyonlarımdan bir şeyler olmasının nedeni bu. Tüm ilustrasyonlarımda çizgi filimlerimden görünür öğelerin bulunmasının, çizgi filimlerimin diğer ikisinden öğeler taşımasının da, nedeni olduğu gibi.

Modern siyah-beyaz çizime açık iki yol var kanımca: Biri, basit semboller veya açık, basit bir dil kullanmak ki buna «soyut siyah-beyaz çizim» diyebiliriz. İkincisi, ki bunu yeğlerim, bu sanatçının okuyucuyla ,seyirciyle beraber çalışmasıdır. Eğer ,birazcık göz yumarsam, okuyucu da siyah-beyaz çizimi ya da resmi yaşamaya ve serüvenlere kişisel olarak katılmaya başlar. En çok sevdiğim ve izlemek istediğim yoldur bu.

Maximilian Kirov — Bu seyirci ile sanatçının özdeşleştiği andır sanırım.

Tudor Dinov — Biçime fazla önem veren ancak, yetenekleri her zaman niyetlerine yetişemeyen sanatçılar var. Böyle olduğunda (kural olarak) komik öğe, çalışmalarındaki gülünçlük kayboluyor gibi. Bu tip bir kaybolmayı, yani Gogol'ün dediği gibi başroldeki gülünçlüğün kaybolmasını nasıl açıklayabilirsiniz?

Adolf Born — Bence, modern mizahın ta başlangıcında bile bir tür uzmanlaşma vardı. Diyelim ki, Peinet'in yapıtlarında olduğu gibi lirik eğilim örneğin. Sonra tümüyle kara mizah, Sine'ninki gibi. Yine Bosc, Chaval, diğerlerininki gibi neşeli mizah vardı. Kısacası oldukça gösterişli bir uzmanlaşma vardı. Bu günlerde genç kuşak, başka ifade biçimleri aramakta. Modern siyah-beyaz çizimde, ince, hünerli işçiliğe bir dönüş var ve bu tüm siyah-beyaz çizim alanında gözlemlenebiliyor. Örneğin sanatçılar çok iyi yapılmış, oldukça gerçekçi figürler kullanma ve belli bazı derin felsefe sorunlarını ifade etme eğiliminde-ler. Eğer sanatçının ciddi, felsefi bir kafası yoksa, o zaman sahte felsefesi, çalışmasının içeriğini mahvediyor. Bu gerek mizahı, gerekse düşüncesi yönünden olabiliyor.

Tudor Dinov — Böylesi bir mizah eksikliğini bir ölçüye dek, modern dünyanın kendi doğası ve beraberindeki dramın bütünyle açıklayabilir miyiz?

Adolf Born — Kanımca, dünya her gün biraz daha hüzünlü bir yer oluyor. Sorunlar gün geçtikçe büyüyor (çevre kirliliği, büyük savaşlar, küçük savaşlar v.s.). Bu yüzden mizah da hazinleşiyor.

Maximilian Kirov — Sanat tarihinin önceki dönemlerini, örneğin Dürer'i ele alırsak, resmi, hem sembollerin, imajların arasından tanımlayabiliyoruz, hem de temeldeki evrensel anlamı - bir yandan bize bir fikir veren Dürer'in felsefesini, öte yandan döneminin felsefesini çıkarabiliyoruz. Sözünü etmekte olduğumuz sanatsal çalışmaların seyirciye, anlamlarını doğru olarak kavrama şansı verdiklerini ileri sürebilir miyiz, şimdi?

Adolf Born — Bence her tarih dönemi kendi sanatını yaratmıştır. Dürer, zamanının büyük ustalarındandı ve zamanının bir ürünüydü. Günümüz sanatçılarından birini Dürer'e rakip göstermeye cüret edemem. Ama, örneğin Chaval'ın yapıtları var. Şimdiden yaşlı ustalardan biridir, yine zamanının bir ürünüdür ve sanatının da ustasıdır. İkisini de daha yakından incelersek eğer, yaşadıkları ve çalıştıkları zamanlar arasındaki farkı görebiliriz. Resim veya kültür dünyasındaki uğraşlarında hepsi kendi sembollerini kullanıyorlar, öyle değil mi?

Ama zamanında, tüm seyircilerinin Dürer'i çok iyi anladıklarından pek emin değilim. Muhtemelen daha sonra anlamaya başlamışlardır onu. Chagall olayında da buna eş bir durum olduğunu sanıyorum. Onun sanatı da, tıpkı Dürer'de olduğu gibi belli bir seyirci kesimine sesleniyor. Öyleyse, bütün iyi sanatın, bütün usta sanatın belli sembolleri kullanmak zorunluluğu var, ama bu sembollerin seçiminin uygun olup olmadığını söylemek, daha sonraki kuşakların insanlarına düşüyor.

Bence bizim dönemin belli bir avantajı var; çağdaş sanatçılarımız büyük bir değişiklik gösteriyorlar ama buna karşın hepsinin çalışmaları kabul ediliyor. Oysa Dürer'in zamanında din bakımından belli sınırlamalar vardı. Şimdi ise tanınmış sanatçıların yapıtlarını incelersek, örneğin mizah sanatının Chahall'dan Dali'ye..., Follon'a değin uzandığını görürüz. Bence, paletin hepsini kucaklaması, bizim zamanımıza özgü bir avantajdır. Kathe Kollwitz'in sanatına gerçekçi demeyin, ya da Chagall'ın sanatını bir tür şiirsel gerçeküstücülük veya buna benzer bir şey olarak tanımlamamızın hiçbir önemi olmuyor örneğin. Çünkü, ikisi de iyi ve görkemli. Kişisel olarak ben, insanların, gerçeküstücülük, gerçekçilik, dışavurumculuk hakkında çok konuşmalarını sevmiyorum, her neyse ki, kuramcıların bu terimleri kullanmak zorunda olduklarını biliyorsam da. Ama, benim düşünceme göre kalite önce gelir.

•dünyadan

Miodrag VELICKOVIC

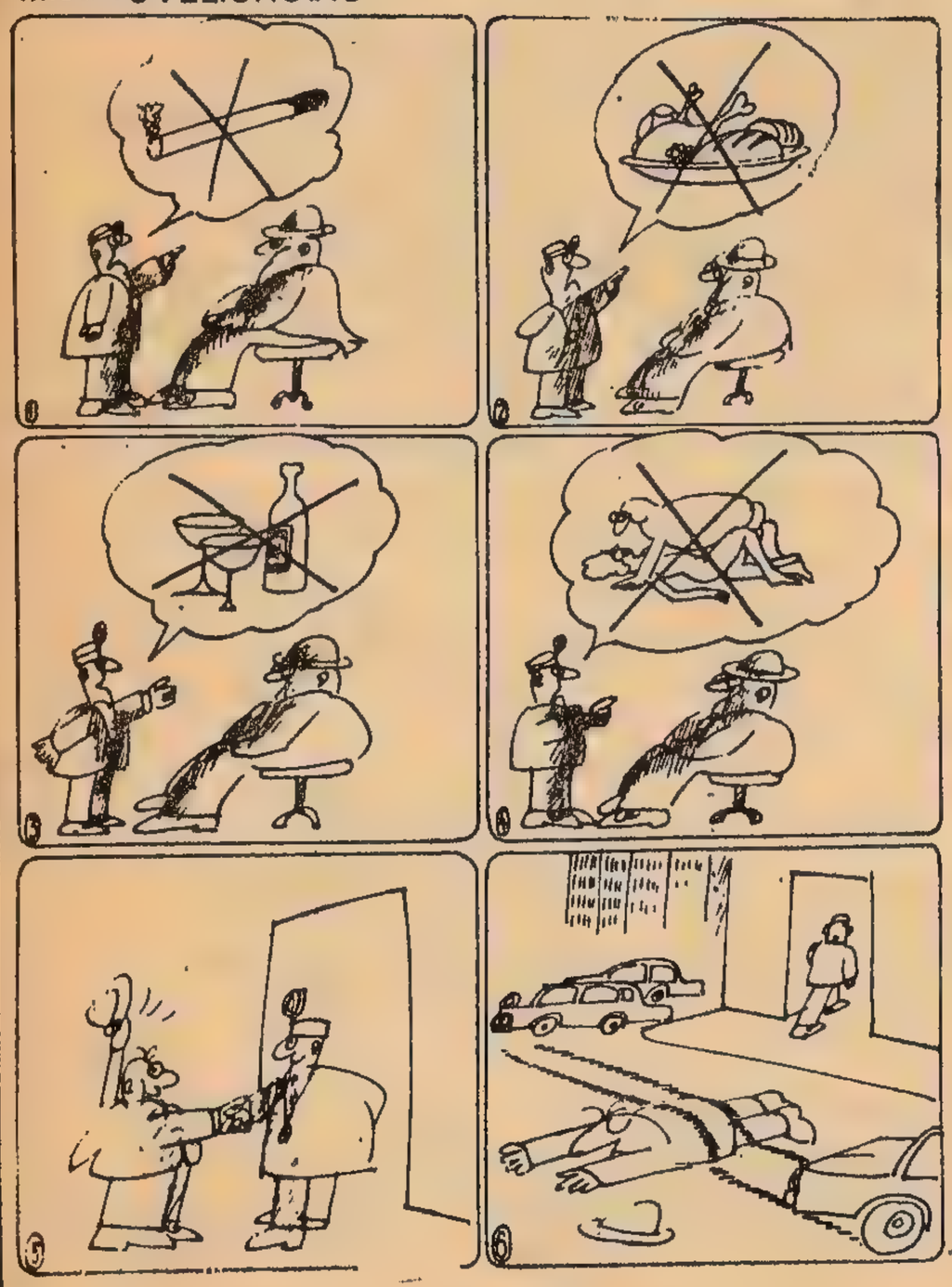

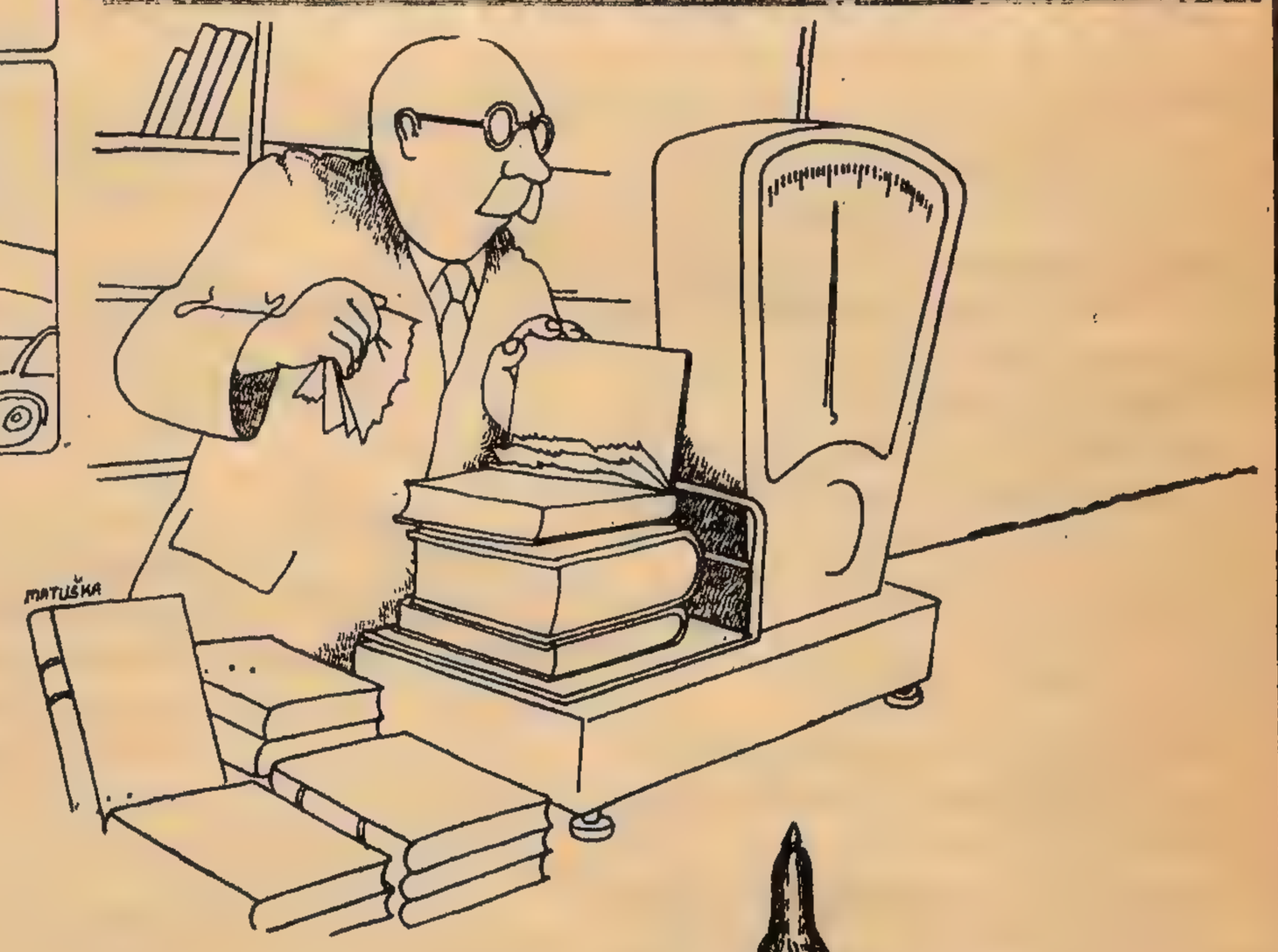

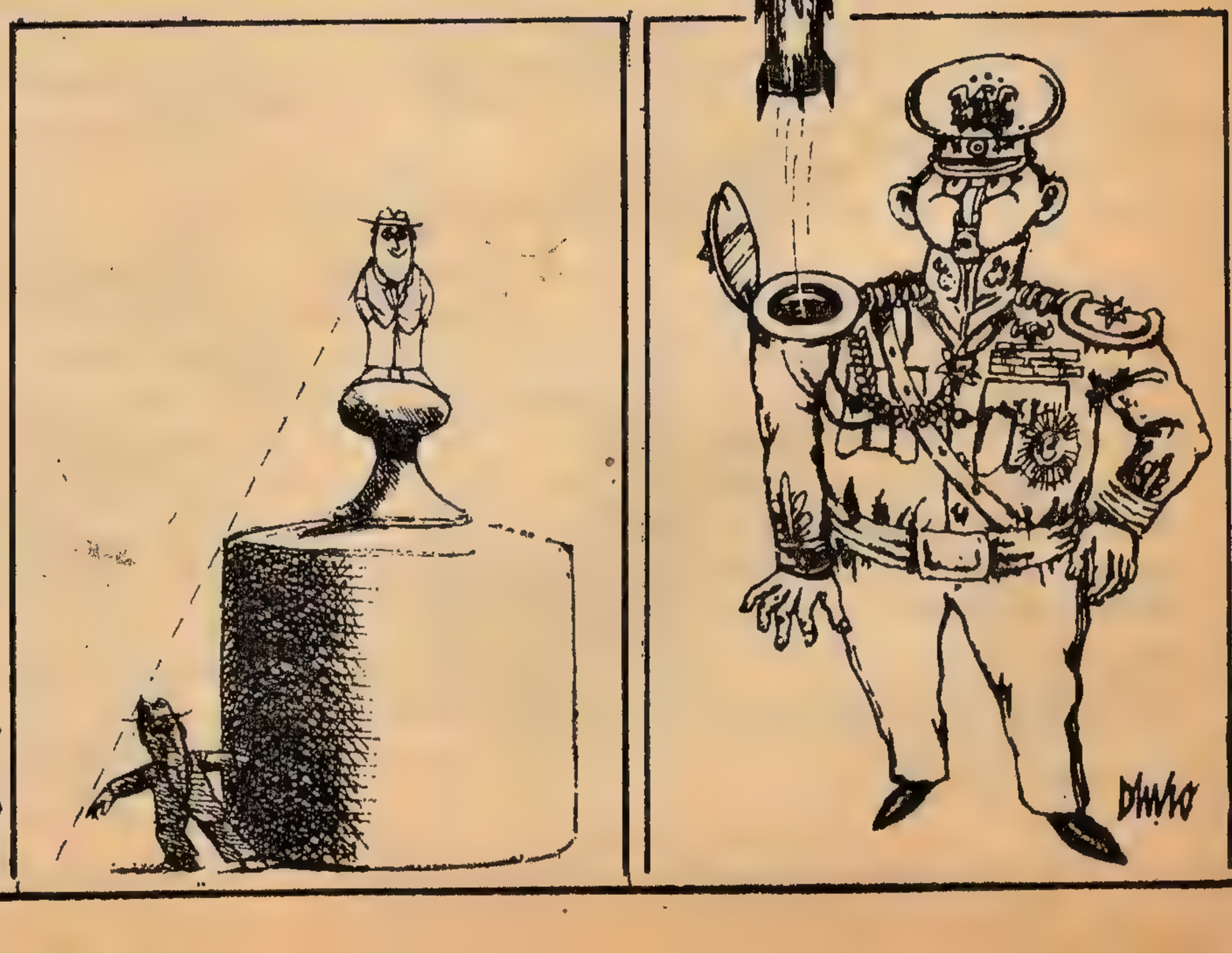

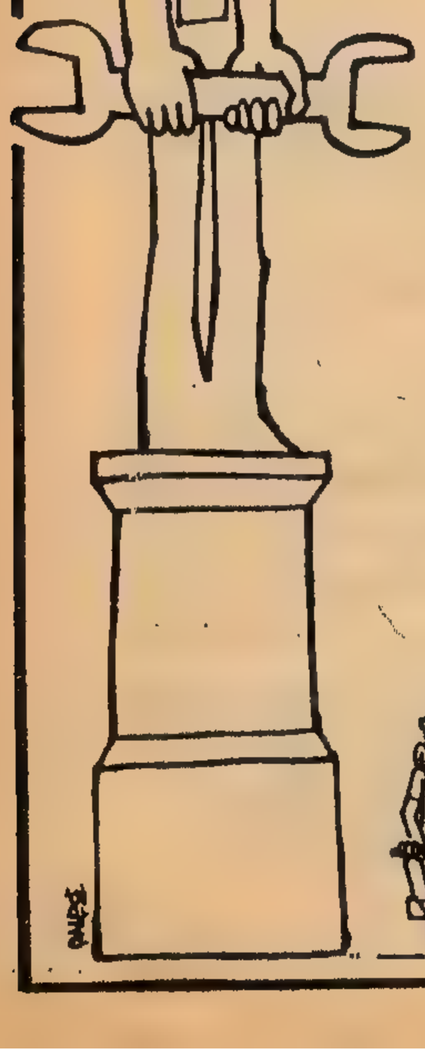

KARİKATÜR FISILTILARI

● Hikâyeci ve romancı Mahmut Yesari (1895 - 1945), basın hayatına ilk önce karikatürcü olarak atılmıştı.

Resme yetenekli olan Yesari'nin 15 - 16 yaşlarında iken «Gıdık» (1910 - 11) adlı mizah dergisinde «M. Esat» imzasıyla karikatürleri çıkmıştı (1326 - 1910, sayı 16, 17). Güzel Sanatlar Akademisi'nde bir süre okudu. Askerlik dönüşünde Diken'e (1918 - 19) karikatür çizdi.

1923 - 1924 yıllarında Reşat Nuri ile birlikte «Kelebek» adlı mizah dergisini çıkardı.

● Türkiye'de ilk karikatür yarışması 1953 yılında Cumhuriyet Gazetesi tarafından düzenlenmiştir. Yurdumuzdaki bu ilk yarışmanın birincisi ise ORHAN DOĞU'dur.

● Bugüne dek hiçbir karikatür sergisi izleme olanağını bulamayan Aydınlılar, 16 - 30 Aralık 1983 tarihleri arasında Asaf Koçak ve Cem Cemil Öztürk tarafından açılan karma karikatür sergisi ile bu özlemlerini giderdiler.

● Kısa adı İSÜK olan İstanbul Üniversitesi Karikatür Kulübü üyelerinin Papağan adlı mizah dergisine çizdiklerini ayrıca satışına da yardımcı olduklarını yazmıştık. Papağan'ın sahibi kâğıt ticaretini daha kârlı bulmuş olmalı ki, bu arkadaşlara «kapıyı» göstermiş.

● Ankara'nın kültür merkezlerinden Sanatevi'nin sergi salonlarının, karikatür sergisi açmak isteyen çizer arkadaşlara ücretsiz olarak verileceğini duyduk. «Halılı ve spotlu sergi salonunun» günlük kirası ise bin lira. Karikatüre olan olumlu yaklaşımlarından ötürü Sanatevi yöneticilerini kutluyoruz.

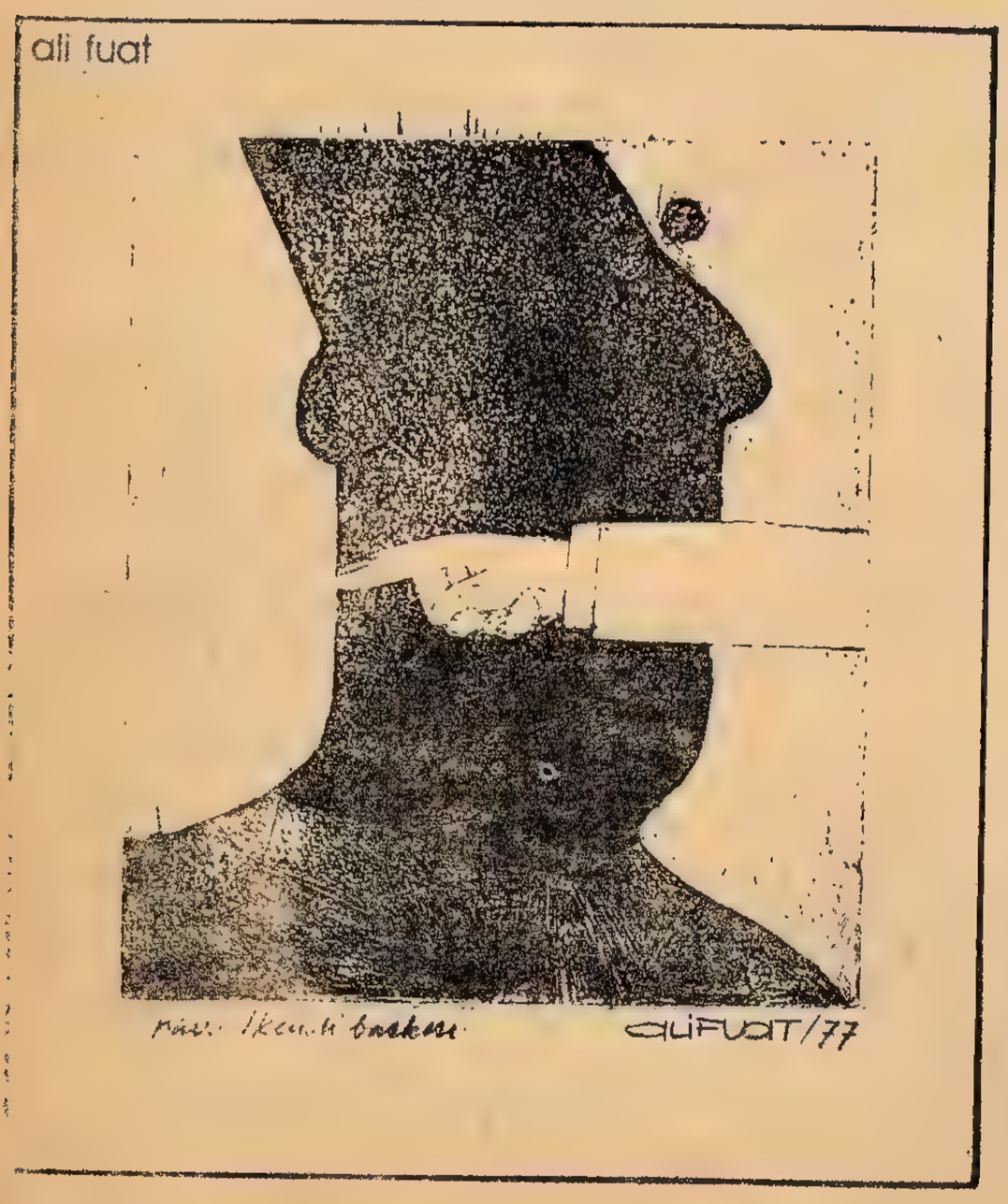

DUYURULAR

● **İstanbullu üç çizer 9 - 23 Aralık 1983 tarihleri arasında AST salonunda toplam 36 karikatürden oluşan bir sergi açtılar.**

İzleyicilerce büyük ilgi gösterilen sergide Ferit Avcı'nın 16, Fethi Develioğlu'nun 12, Cem Kenan Öngünün 8 karikatürü yer aldı. «SEVİ İLE ÇIKTIK YOLA» adıyla açılan sergi 15 gün süreyle Ankaralı karikatürseverlere açık tutuldu. Bu serginin İzmir ve Adana'da da tekrarlanacağı açıklandı.

● «Çatalzeytin Mektubu» iki yaşında. Çatalzeytin ilçesinde eğitim, turizm konularına ağırlık veren gazete 5 Aralıkta çıkan 18. sayısıyla iki yaşına girdi. Genel Yönetmenliğini ozan Tahsin Şentürk'ün yaptığı gazete sanat çalışmalarını da duyuruyor. Haberleşme adresi şöyle : P.K. 8 ÇATALZEYTİN.

● **Mizah sayfası olan ve karikatür yollanabilecek iki gazete adresi vermek istiyoruz. Kuzey Haber Gazetesi, Gazipaşa Cad. No. 23 Trabzon ve Karadeniz Gazetesi, Atatürk Alanı No. 26 Trabzon.**

● Kaktüs Yayınları 4. kitabını da yayınladı. Ünlü Fransız çizeri Sempe'nin toplam 35 karikatüründen oluşturulan 64 sayfalık albümün fiyatı 250 lira.

● **Ferruh Doğan'ın Federal Almanya'da ikinci karikatür sergisi de açıldı. Daha önceki sergi 1979'da açılmıştı. Ferruh Doğan'ın bu sergisi «Federal Almanya'da Türk Kültürü, Basını, Yayımları ve Televizyonu» konulu seminerden dolayı açıldı. Bu seminer için hazırlanan broşürde Türk Karikatürünün gelişimi, tarihsel özeti ve Ferruh Doğan'ın sanatı ile yaşam öyküsü yer almaktadır.**

● Nail Eren karikatürlerini O.D.T.Ü. konferans salonunda onbeş gün süreyle sergiledi. Genç çizer Eren'in bu sergisi öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından ilgiyle izlendi.

● **İsviçrede etkinliklerde bulunan Türkeli Derneği «Çağdaş Türk Karikatüründen Bir Kesit» adlı sergiyi çalışma programı içerisine aldı. Sergiye katılacak karikatürlerde konu, boyut, teknik, sayı kısıtlaması yok. Karikatürlerinizin arkasına satılmasını istediğiniz fiyatı da yazarak, iletilmek üzere dergimize yollayabilirsiniz.**

● İstanbul Üniversitesi Karikatür Kulübü (İSÜK) karikatürle ilgilenen herkesi kurulması amaçlanan karikatür kütüphanesine bağışta bulunmaya çağırıyor. İSÜK üyeleri önümüzdeki günlerde Türk karikatürünün doğuşu, gelişimi ve etkinliği üzerine bir konferans - dia gösterisi hazırlığı içindeler.

● **Muzaffer İlhan Erdost'un hazırladığı «İLHAN İLHAN» adlı kitap yayınlandı. Onur Kitabevi Selanik Caddesi 72 Yenişehir - Ankara adresinden istenebilecek olan bu kitap pek çok şiir, yazı ve çizgiden oluşturulmuş.**

● A. Hikmet VARLIK, 4 Ocak 1984 tarihinde İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde «Anadolu» konulu yorumlamalı diapozitif gösterisi yapacak. Aşık Veysel'in sazı ve sesi gösteri eşliğinde sunulacak.

YARIŞMALAR

23. KNOKKE - HEIST KARİKATÜR YARIŞMASI ŞARTLARI

1 — Bu uluslararası yarışmaya, her ülkeden ve her yaştan isteyen herkes katılabilir. Yarışmaya katılanlar, tüm kuralları, koşulları ve jürinin kararlarını kabul etmiş sayılırlar.

2 — Konu :

«İnsan Gülmek İster»

Nesneler, etkinlikler, olaylar ve insanlar karikatüre konu olarak seçilebilir.

3 — Yapıtlar :

a) Özgün çizimler olmalı,

b) Belçika'da sergilenmemiş ve yarışmamış olmalı,

c) İmzasız olmalıdır.

4 — Karikatürlerin boyutları :

Kısa kenar en az : 21 cm. / en fazla 42 cm.

Uzun kenar en fazla : 60 cm. olmalıdır.

5 — Yapıt sayısı en az 5, en çok 10 adet olmalıdır.

6 — Kayıt fişi :

Kayıt fişi yapıtlarla birlikte gönderilmelidir. Yapıtların arkasına katılanın ad, soyad ve adresi yazılmalıdır.

7 — Yaşam öyküsü İngilizce, Almanca veya Fransızca yazılmalıdır. Doğum tarihi, meslek, medeni durum, hobiler, katıldığı karma sergiler, açtığı kişisel sergiler, varsa kitabı eklenmelidir. Bu bilgiler bir fotoğrafla kayıt fişine eklenerek yollanmalıdır.

8 — Son katılma tarihi : 1 Şubat 1984 (Bu tarihten sonra gelen karikatürler saklanacak ve 1985 Dünya Karikatür Sergisine kabul edilecektir.)

Sergi 24 Haziran - 9 Eylül 1984 tarihleri arasında açılacaktır.

Not : Yarışmaya katılacak olan arkadaşlar kayıt fişi de doldurmalıdır. Bu fişin fotokopisini posta gideri olan 15 liralık pul göndererek dergimizden isteyebilirsiniz.

Ödüller :

1. Altın Şapka ve 50.000 Belçika Frangı
2. Gümüş Şapka ve 35.000 Belçika Frangı
3. Bronz Şapka ve 30.000 Belçika Frangı

Ayrıca 11 tane Özel Ödül verilecektir. Yarışmacılara karikatürlerin toplandığı kitap sergi sonunda yollanacaktır.

——oOo——

MİZAHİ FOTOĞRAF YARIŞMASI

Bu dalda yapılacak yarışmada herhangi bir kısıtlama yoktur.

Adres :

23 ste Wereldkartonale 1984
VZW HUMORSTAD, STADHUIS, B - 8300
KNOKKE - HEIST / BELGIE

KANADA MONTREAL KARİKATÜR YARIŞMASI ŞARTLARI

Katılma : Yarışma, sadece profesyonel çizerlere açıktır. Yarışmadan bir önceki yılın 28 Ocağından bu yılın 1 Şubatına kadar yayınlanmış tek bir karikatür orijinali ile katılmak gereklidir. Karikatürün kupürü de yollananın arkasına, yayınlandığı yerde belirtilerek yapıştırılmalıdır.

Boyut : Uluslararası posta standartlarına uygun olması gerekir. (60 cm.)

Paket : Karikatürler postada kırılmayacak şekilde yollanmalıdır.

Kimlik : Sanatçılar karikatürünün arkasına adını soyadını, adresini ve hangi dalda (bant veya tek karikatür) katıldığını belirtmelidir.

Adres : Robert La Palme

Pavillon De L'humour, Terre Des Hommes
Montreal, H3C 1AO CANADA

Son karikatür yollama tarihi : 1 Mart 1984.
Sergi süresi : Haziran - Eylül 1984

——oOo——

Trabzon'da yayınlanan KUZEY HABER Gazetesi bir karikatür yarışması düzenledi. Yarışmaya en fazla 30×40 boyutlarında 3 adet karikatürle katılınabilir. Konu ve teknik serbesttir. Her karikatürün arkasına katılanın adı ve soyadı yazılmalıdır. Ayrıca kısa öz geçmiş ve bir fotoğraf da eklenmelidir.

Ödüller : 1 : 5000 TL ve Plaket.
2 : 3000 TL » »
3 : 2000 TL » »

Ayrıca 5 karikatüre de 1000 TL mansiyon verilecektir.

Karikatürler en geç 20 Ocak 1984 tarihine dek :
Kuzey Haber Gazetesi
Karikatür Yarışması
Taksim, İşhanı Sokak No. 21 TRABZON
adresine yollanabilir.

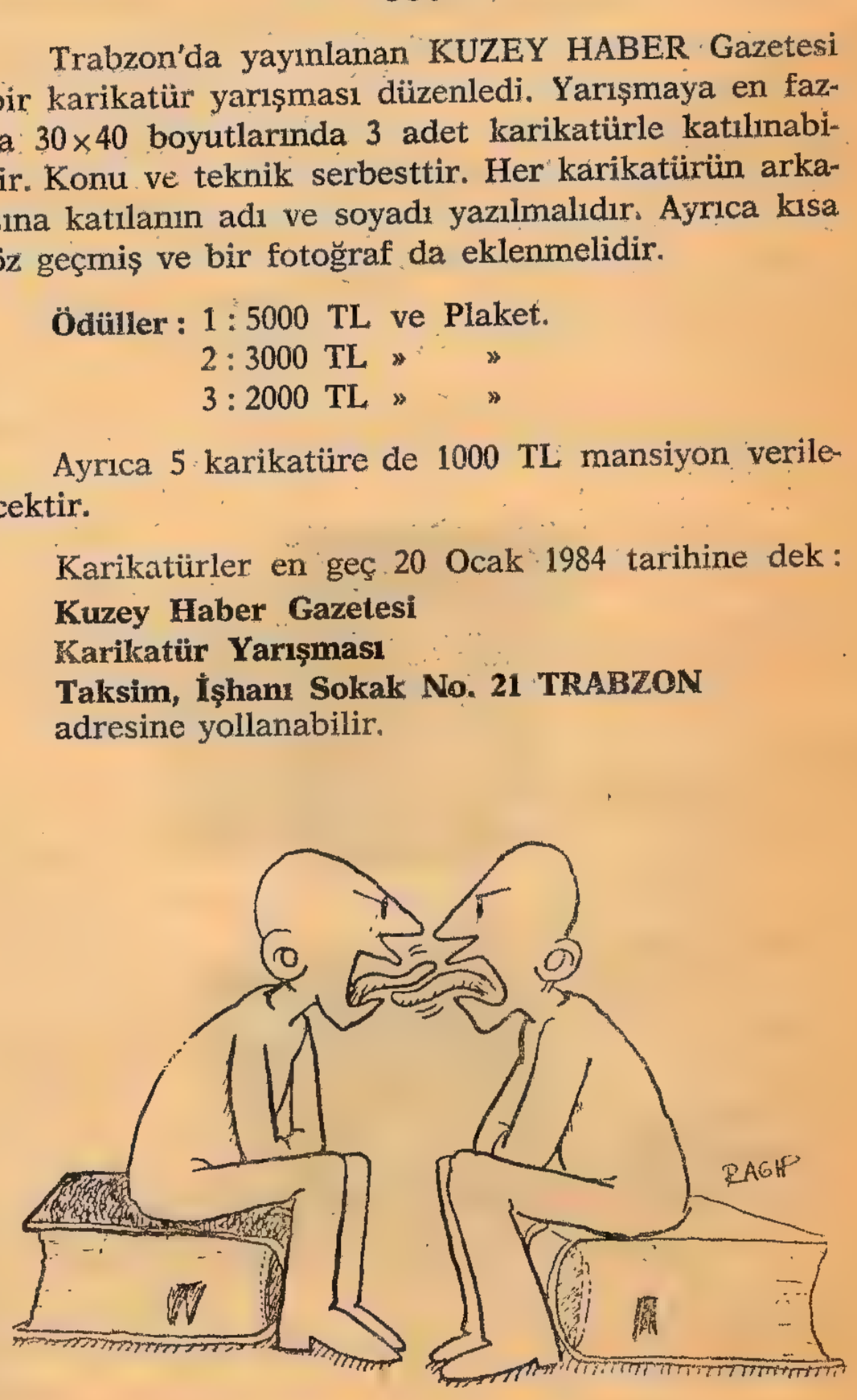

REHA AVKIRAN

nasıl gazeteci oldum?

Bana küçüklüğümde «Büyüyünce ne olacaksın bakiim?» diye soranlara diğer çocuklar gibi «Doktor olucaam», «Mühendis olucaam» diye değil de «Gasteci olucam» diye yanıt verirdim.

İçimdeki bu tutku ortaokul ve lise sıralarında daha da arttı. Liseyi tükettiğim yıl üniversite sınavını kazanıp, doludizgin Basın Yayın Yüksekokuluna daldım. İyi bir öğrenciydim, canla başla derslerime çalışıyor, ilk yıllarda ağırlık verilen hukuk, ekonomi, toplumbilimi gibi konuları lâyıkıyla öğrenmeye gayret ediyordum. Ereğim kültür seviyesi yüksek bir gazeteci olarak halkıma hizmet etmek, halkımı aydınlatmaktı. Bu arada eski kötü alışkanlıklarımı boşlamış kahve, birahane gibi kıldan tüyden yerlere takılıp boşu boşuna zaman geçirmeyi bırakmıştım. Okul ve dersler dışındaki zamanımı bol bol okuyarak, sanat galerilerine, sinema ve tiyatroya giderek değerlendiriyordum.

Okuldaki ikinci yılımın sonunda artık teoriden pratiğe geçmek zamanının geldiğine karar verdim. Ereğim; okulda devam zorunluğu olmadığı için bir gazeteye girerek deneyim kazanmaktı. Gazeteci yetiştiren okullardan mezun olanların bir çoğunun simitçilik, kokoreççilik, Millî Piyango satıcılığı gibi işler yaptıklarını bildiğimden, elimi çabuk tutarak daha okulu bitirmeden basın piyasasında az buçuk tanınmak istiyorum. Sonunda bir tanışımın aracılığıyla bir gazeteye girmeyi başardım.

Üç ay hiç para almadan stajyer muhabir olarak çalışacaktım, eğer çalışmalarımdan memnun kalırlarsa bu süre sonunda beni kadroya alacaklar, yok eğer memnun olmazlarsa o zaman da «üç ay sizinle birlikte çalışmaktan zevk duyduk, çok teşekkür ederiz. Hadi size güle güle» diyeceklerdi. Daha ilk günden paçaları sıvayıp yoğun bir çalışma temposu içine girdim. Hemen ertesi gün gençleri suça iten nedenleri ve son devalüasyonun dar gelirlilere nelere mal olduğunu anlatan iki haberimi yazıişlerine verdim.

Ertesi sabah bu haberlerimi kullanmadıklarını görünce daha büyük bir hırsla sokağa çıktım. Büyük uğraşlardan sonra randevu koparmayı başararak, tanınmış ekonomistlerden biriyle ülkemizin ekonomik durumuyla ilgili bir röportaj yaptım. Bunu yayınlarlardı artık, hem de kocaman. O gece sabaha kadar gözüme uyku girmedi, ertesi gün haberim de gazeteye girmedi.

Staja başlayalı iki buçuk ay olmuştu. Gazetecilik coşkusu ile müthiş bir tempoyla çalışmama rağmen daha gazeteye bir tek haberimi bile sokamamıştım.

Yine verdiğim haberlerin çıkmadığı birgün moralim sıfırın altında bir durumda gazetede oturuyordum. Telefon çaldı, baktım okul arkadaşlarımdan biri. Okul gazetesinin bu ayki sayısını dolduramamışlar, habere gereksiniyorlarmış. «Elinde bizim gazetede yayınlanabilecek bir haber varsa, bugün bir ara okula bırakıver» diyor.

Bizim gazeteye sokamadığım üniversitelerle ilgili birkaç haberim vardı, onları yeniden yazıp hazırladım. Tam izin alıp okula gitmek için çıkacağım sırada aklıma arkadaşlara bir şaka yapmak geldi. Sabah yabancı bir magazin dergisinde çok hoşuma giden bir fotoğraf görmüştüm : Çok güzel sarışın bir kadın, deniz kıyısında bir orangotanın dizlerine yatmış, orangıtan da sanki birşeyler anlatıyormuş gibi sırıtarak kadının saçlarını okşuyordu. O resmi kesip şöyle bir haber yazdım :

«Bahama, (Özel) — 27 yaşındaki Tony Blackboard adlı Amerikalı bir genç, sevdiği genç kızın «Ben kıllı erkeklerden hoşlanırım» demesi üzerine ameliyatla maymun oldu. Sevgilisinin maymun olmasından sonra onunla evlenmeyi kabul eden Mary Pencil (23) ise «Sonunda idealimdeki erkeğe kavuştum, çok mutluyum» şeklinde konuştu. Fotoğrafta genç çifti balaylarını geçirdikleri Bahama'da görüyorsunuz.»

Aynı derginin başka bir sayfasında da E.T.'nin çok sevimli bir

resmine rastladım. Bir de onunla ilgili bir haber yazdım :

«Ankara, (Özel) — Ünlü film yıldızı E.T. dün gazetemizin davetlisi olarak yurdumuza geldi. Sevimli aktör «Bu Türkiye'ye ilk gelişim, yurdunuzu çok sevdim. Özellikle şiş-kebabınıza, rakınıza ve dansözlerinize bittim. Yurdunuz bir cennet» dedi. Muhabirimizin «Ursula Andress'le aranızdaki aşk söylentilerine ne diyeceksiniz?» sorusuna E. T. «Böyle birşey olamaz, biz ayrı dünyaların insanıyız» şeklinde cevap verdi.»

Biraz sonra okula uğradığımda «Arkadaşlar, okul gazetesi için istediğiniz haberleri getirdim» deyip neşemi bulacaktım.

O gün için gazetede işim kalmamıştı. Yazdığım matrak haberleri masamın üzerinde koyup, ellerimi yıkamak için tuvalete gittim. Sonra da izin alıp çıkacağım sırada gırgır haberlerimin yerinde olmadığını gördüm. Yerlere baktım, çekmeceleri aradım, yok Allah yok... Herhalde dalgınlıkla işe yaramaz müsvedde kâğıtlarıyla birlikte burouşturup çöpe salladım, diye düşündüm.

Ertesi sabah gazeteye isteksiz isteksiz gittim. Nasıl olsa bugün de haberim çıkmamıştır diye gazeteyi elime alıp bakmadım bile. Biraz sonra bir muhabir arkadaş yazıişleri müdürünün beni görmek istediğini söyledi. Hah, dedim. Herif şimdi «sizi kaç aydır deniyoruz», daha bir tek haberinizi bile gazeteye sokamadınız» deyip bana yol verecek.

Umduğumun tam aksine adam beni gülümseyerek karşıladı ve «Artık gazeteciliği öğrenmeye başladınız, dünkü haberiniz kelimenin tam anlamıyla bir şahaserdi» dedi. Kulaklarıma inanamıyordum, «Yüksek öğrenimini bitiren gençlerin iş bul-

Levent GÖNENÇ

OKUMA NOTLARI

Eşdeğerdir ekmeğime
Kitap, dergi, gazete.
Okurum
Kâğıt zamları
Canıma okusa bile...

Tahsin ŞENTÜRK

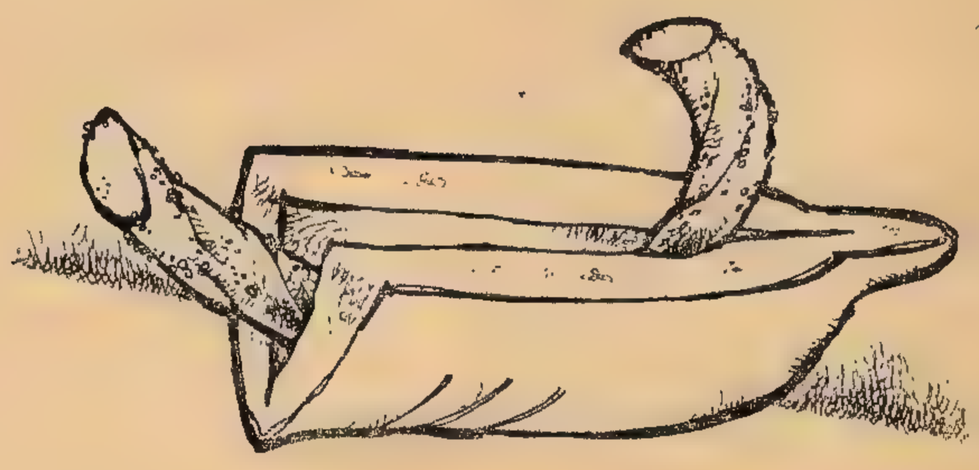

---

ma sorunlarına ilişkin haberim mi? dedim. «Yok yahu, dedi. Şu ameliyat haberin.» Allah Allah! Ne ameliyatı? Ben ameliyatlı bir haber yazdığımı hiç anımsamıyordum. «Hangi ameliyat haberi müdür bey?» dedim. Adam masasının üzerinde duran gazeteyi burnumun üzerine uzattı. «Bak, hem de manşetten verdik. Dün masanın üzerinde görüp aldım.»

Az daha oraya yığılıp kalacaktım. Benim okul gazetesindeki arkadaşlara şaka yapmak için yazdığım ameliyatla maymun olan adam haberi «Ey aşk sen nelere kâdirsin» başlığıyla manşetteydi. «İşte böyle haberler getir» dedi müdür. «Öyle asgari ücretmiş, gençlik sorunuymuş, pahalılıkmış... Uğraşma böyle şeylerle. Halk bu tür haberleri okumayı sevmiyor.»

Ertesi gün de E. T. ile yaptığım röportaj girdi gazeteye. Bu sıralar sık sık okuduğunuz «Ünlü film yıldızımız filanca "son sevgilim beni önce kırbaçlardı, sonra sevişirdik" dedi.», «Güzel Kristin ebegümeci güzeli seçildi», «43 çocuk, 219 torun sahibi Hamdullah dedenin bakire olduğu anlaşıldı. Tıp uzmanları Cık cık cık! Hiç böylesini görmemiştik" dediler» gibi haberleri hep ben yazıyorum. Özellikle ırza geçmeli ve hamile bırakmalı haberlerimi yazışleri müdürüm çok beğeniyor ve bana maaşımdan hariç prim veriyor.

Neyse bana müsaade... Yazacağım bir haber var da:

Ankara, (Özel) — Dün gece saat 00.45 sıralarında Kızılay Meydanına inen bir uçan daire trafiği aksattı. Uçan daireden inen garip yaratıklar...

FİKRET OTYAM İLE
ZORLU SÖYLEŞİ

«yamyam ayakkabılarına hayranım»

Ankara Sanat Yapım Atölyesinde Filiz ve Fikret Otyam bir sergi açtılar. 5 - 18 Aralık 1983 tarihleri arasında izleyicilere açık tutulan sergiye, yılların sanatçısı Fikret usta ile söyleşi nin zorluğunu düşünerek kalabalık bir kadro ile gittik. Fikret usta bizi kırmadı ve uzunca bir sohbete koyulduk. Nerden başlasak diye düşünürken, Fikret Otyam sergide geçen ilginç ve halkımızın ne kadar sanatsever (!..), anlayışlı insanlar olduğunu ortaya koyan bir olayı anlatmaya başladı.

Dün sergiye kürklü, orta boylu bir hatun geldi. Sergiyi gezerken üzerinde satıldı işareti bulunan resimlerin önünde duruyor ve «Aah, bu güzel resim de satılmış» diyerek hayıflanıyordu. Hatunun sergiyi bitirmesine yakın yanına yaklaşan arkadaşım, satılmayanlar içerisinde beğendiği resimler olup olmadığını sordu, cevap olarak resimleri beğendiğini ancak alacağı resmi Çeşme'deki yazlığının duvarına asacağını, ama yazlığında kullanabileceği resimlerin hepsinin satılmış olduğunu söyledi. Kendi kendime Allah Allah yazlık - kışlık resimde mi varmış diye düşünüp, çok doğru kalan resimlerin hepsi de kışlık dedim. Ben hâlâ yazlık - kışlık resmi düşünürken karı ne dese beğenirsiniz? «Haklısınız Fikret bey, satılmayan resimlerin hepsi kışlık.» Yaa çocuklar, bundan sonra kışın yazlık, yazın da kışlık resimlerimi sergilemeye karar verdim!

Fikret bey bu kaçıncı serginiz?

Vallihi çocuklar saymadım. Ama ilk sergimi hatırlıyorum. 1952'de İstanbul'da Maya Sanat Galerisi'nde açmıştım. Resim - Fotoğraf karışık 25 - 30'u bulmuştur herhalde.

Eşinizle birlikte uzun süredir Gazipaşa'da yaşıyorsunuz. Uzun yıllar büyük şehirlerde yaşamış bir insan olarak, küçük bir yerde yaşamak sizin için zor olmuyor mu?

Ben büyük şehrin verdiği olanakları dünya nimeti olarak adlandırıyorum. Biz bu dünya nimetlerinden yoksunuz ama aramıyoruz. Zaten çalışmaya gün yetmiyor.

Gazipaşa gibi küçük bir yerde insanlarla, ki bu insanlar sizden çok değişik bir anlayışa sahipler, ilişki kurmak sorun yaratmıyor mu?

Büyük sevgi görüyoruz, herkes beni baba diye çağırıyor. İnsanlara tepeden bakmazsan, sevgi ile davranabilirsen sorun yok. Ben Kenya'da heriflerin dilini bilmediğim halde, ilişki kurmakta zorluk çekmedim. Ama ilişki kurmanın dozunu kaçırdığım için, yanlış anlamayın resim çekmeyi kastediyorum, onları biraz da kızdırdım. Kızarlar tabii... Bir elimde film makinesi, bir elimde fotoğraf makinesi resim çekiyorum, haa, bir de seslerini banda kaydediyorum.

Sergilerde ilk amaç yapıtlarla insanları yüzyüze getirmek. Ancak bunun ötesinde maddi katkısı da söz konusu, ne dersiniz?

Üç aydan üç aya yetmişdokuzbin lira emekli maaşı alıyorum. Elektrik, su, sigara, rakı, et derken «İte, kurda, namerde muhtaç olmayıp kuyruğu dik tutmak için» sergi gerek. İnanır

mısın ayağımdaki çarığı dört yıl önce Kenya'dan Türk parası ile 250 liraya almıştım. Gördüğünüz gibi artık terkediyor beni. Keşke dört tane alsaymışım. (Burda, Otyam usta üzerindeki giysileri nerelerden aldığını anlatmaya başladı. Örneğin üzerindeki gömleği 1966'da Roma'dan 125 TL. sına almış, halis yünmüş.)

En çok parayı rakıya mı harcıyorsunuz?

Epeyi çok gidiyor. Hatta 1977 yılında rakı 120 lira olunca şaraba başladım, ama böbreklerime dokundu. Doktor da külliyen yasakladı. Şimdi 750 oldu ama aldıran kim?

Günde bir büyük gidiyor mu?

Yok canım, her akşam iki kadeh atıyoruz. Filiz de ben de yemek yapmayı çok seviyoruz. Akşamları mutfağa hangimiz önce girersek yemeği o yapıyor.

Röportajlarınızda mizahi bir yaklaşım seziliyor, neden?

Dozunu ayarlamak şartı ile söylenmek istenen herşey, her zaman mizah sayesinde söylenilebilir. Hem de ciddilik, asık surat marifetmiş, mizah ciddiyetsizlikmiş, gülmek ayıpmışcasına kupkuru yazıya karşıyım. İşte mizah kattığım zaman yazdıklarımın daha çok ilgi gördüğü inancındayım.

Söz mizahdan açılmışken mizahçılarımızla olan anılarınızı anlatır mısınız?

Rahmetli Mim Uykusuz, Balcıoğlu ve ben Dünya gazetesinde aynı odayı paylaşırdık. Uykusuz, Nasreddin Hoca'yı çizerdi ve çizgilerinde «çömez» imzasını kullanırdı. Bu sıralarda, yani 1954'lerde Semih, Maya Sanat Galerisinde sergi açtı. İsmet Paşa da sergiye geldi. Semih ile birlikte yanında geziyoruz. Paşa bir karikatürün önünde durdu, dikkatli dikkatli baktı, birden Semih'e döndü ve «çömez sen misin?» dedi. Semih'in adı o günden sonra çömez kaldı.

Hangisini anlatsam bilmem ki? Bir gün Bedii Faik hapisten çıktı. «İster İnan, İster İnanma» gibisinden bir yazı hazırlamış. Bana, yazdıklarımı resimler misin? dedi. Ben, yapamıyacağımı ama Uykusuz'un bu işi daha iyi becerebileceğini söyledim. Mustafa'yı çağırdık. Atlet - Fanila içeri girdi. Konuyu dinledi, Bedii Faik'e döndü. Başparmağı ile işaret parmağını birbirine sürterek, malum para işaretini yaptı ve «bundan n'aber» dedi. Bu olaya çok bozulan Bedii Faik'in patrona, «ya o, ya ben» demesi sonucu Mustafa gazeteden kovuldu.

Gene birgün Semih Balcıoğlu, ben ve Filiz gazinoya gitmiştik. Amerikan donanmasının İstanbul'a geldiği sıralar. Ortalık, karılar, kızlar anababa günü. Herkes Amerikalılara bir şeyler satmaya çalışıyor. Neyse, kafalar iyi... O sıralar İstanbul'a doksan küsur kişilik otobüsler alınmıştı. Bunlardan birisi yanımızda durdu. Otobüsün durduğu yerde birikinti gördüm. Merak ettim, bir kibrit tuttum. Bir alev çıkıverdi. Otobüs gider, alev arkasından gider. Baktık, alev otobüsün arkasından doksan küsur kişilik bir faciaya doğru gidiyor, taksiye atlayıp uzaklaştık. Sabah gazeteye geldiğimde Mim Uykusuzu' çok kızgın gördüm. «Dün gece az kalsın kavruluyorduk. Otobüse bindim eve gidiyorum. Arka cama yaslanmış dışarıyı seyrederken birden bire bir alev, arkamızda. Anlayacağın, bildiğimiz ateş. Biz gidiyoruz, alev kovalıyor. Yüreğim ağzıma geldi, şakası yok uçacağız. Galiba depo benzin akıtıyordu. Mutlaka O.... çocuğu Amerikalılardan biri kibrit attı. Neyse ki otobüs bir tümsekte hopladı da, alev de, benzin de orada kaldı. Şimdi ben nasıl seveyim bu Amerikalıları?» Ne yaptıysak inandıramadık bizim yaptığımıza. Rahmetli ölene kadar Amerikalılarda ısrar etti.

Haa bakın, Aziz Nesin'le ilk karşılaşmamızı anlatayım. 1952'de birgün fotoğraf makinemi alarak Paşakapısı cezaevine gittim. O zamanlar cezaevleri pek sıkı değildi. Gardiyanla dolaşıyoruz. Koridorda yürürken gardiyan bir bölümü işaret ederek, oraya geçmemi söyledi. Neden dedim. Sesini alçaltarak sanki bulaşıcı has talıktan söz edermişcesine «abi orada siyasiler var» dedi. Düşünün artık... Girdim içeri, kimse yok, bölümlerden birinden kısa boylu, ayağında donu, üzerinde beyaz atleti, takunyalı biri göründü. Aziz Nesin. Çay yaptı, uzun uzun sohbet ettik. O kadar sık içeri girerdi ki, hangi olaydan bilmiyorum. O günden beri dostluğumuz sürer.

Söyleşimizi sergiden ilginç bir olayla noktalıyalım isterseniz?

Sergideki resimlerimle ilgilenen meşhur bir kolleksiyoncumuz «resimler çok güzel ama ben yalnız ölmüş ressamların eserlerini topluyorum» demiş. Hiç düşünmesin, alsın. Garanti veriyorum, birgün muhakkak öleceğim.

âlimler âleminden no: 3

«Siz Muallim Oldunuz, Biz âlim» ya da saygen endertuğun önlenebilemez tırmanışı

KURTULUŞ KAYALI

Dostum Servet Uslan'a

Saygen, 225 numaralı sınıfa girdi. Öğrenciler Saygen'in sandalyeye oturduğunu görür görmez konuşmayı kestiler. Saygen bir kolunu sandalyenin arkasına attı. Ders notlarını önüne açtı.

— Çocuklar, geçen desrte «Puting Aut» sistemini incelemiştik. Bu günkü konumuz ise liyakat sistemi.

Tam bu sırada da Muallâ, Neriman'ın böğrüne dirseğiyle vurdu.

— İlk cümleyi ben yazacağım, ikinciyi sen.

Sözünü bitirmemişti ki, Saygen notlarını hızlı hızlı okumaya başladı. Okudu babam okudu. Okuduklarının yarısını yazmasına karşın Muallâ'nın sanki sağ kolu kopmuştu. Çekinerek konuştu.

— Hocam biraz yavaş.

Saygen derse yeni girmişti. Aynı hızla okusa, daha beş altı ders not bakımından sıkıntı çekmezdi. Bugün bayağı keyifliydi de. Sonra kendisi okuyor, öğrenciler ise defterlerinin üzerine gömülüyorlardı. Kendisinin önünde secdeye geliyorlar gibi bir manzara karşısındaydı. İyice neşelendi. İki elini masanın üzerine koydu. İlk defa metnin dışına çıktı.

— Siz biraz hızlanın.

Homurdanmalar oldu. Saygen kısmen sinirlendi.

— Hayır efendim yavaşlıyamam. Nokta nokta koy. Daha sonra arkadaşından alırsın.

Biraz daha hızlı okuyordu. Artık öğrencilere gına gelmişti. Bu sefer de Mahmut elini kaldırdı.

— Sempati ne demek hocam?

Saygen'in nevri döndü. Mahmut resmen kendisiyle gırgır geçiyordu. Tekrar notlarına baktı. Boşuna sinirlenmişti. Empati kavramını Mahmut yanlışlıkla sempati olarak anlamıştı. Suratında alaycı bir gülümseme belirdi.

— Demin dediğim hikâye.

Biraz konuşmak istediği için masadan uzaklaştı. Pencerenin önüne gitti. Konuşmaya devam ederken bir zamanlar okuduğu filoloji binasına gözü takıldı. Bir de bahçede sarmaş dolaş yürüyen iki gence.

— Arkadaşlar özdeşleşme ne demek? Biliyor musunuz?

Bu defa neredeyse katıla katıla gülecekti. Özdeşleşme kavramını gördüğü iki genç mi hatırına getirmişti yoksa. Hayal etmeye fazla zaman kalmadı. Birkaç öğrenci aniden atıldılar.

— Aynı olma hâli değil mi hocam?

— Eh işte. Ama tam karşılığı değil. Yani Aydentifikeyşın, çocuklar. İsterseniz tahtaya da yazabilirim.

Eline tebeşiri aldı. Tahtaya «İDENTİFİCATİON» yazdı. Birkaç dakika sonra da aklına «i» harflerinin noktalarını silmek geldi.

★

Muallâ yine bozuldu. Ne halt edip bu dersi seçmişti. Bir zamanlar da İhsan Közdemir'in dersini almıştı. O da yirmi tane Almanca kaynak yazdırmıştı. Muallâ'nın Almanca bibliyografyayı ezberlemek için o yıl göbeği çatlamıştı. Şu öğretim üyeleri de bir tuhaftı canım. Tam bu sırada Neriman, Mösyö Ünal Tavus hocayı düşünüyordu. Adam dersin birinde iyice celâllenip «Ben fanatik kemanistim. Keman konusunda kimseyi aleyhte konuşturmam» demişti. O sırada da rahat konuşan öğrencinin biri «Fanatik ne demek hocam?» diye sormuştu. Sormasına sormuştu ama soracağına da bin pişman olmuştu. Çünkü Tavus Ünal sert çıkmıştı.

— Anadolu'nun garibanı yabancı dili nereden anlasın.

Bu olaydan sonra laubali hoca Ünal ile özel konuştu.

— Allahın guşu! Çağdaş ve civanmert çocukları terbiyesizce hırpalama. Bu konuda onu bunu da doldıruşa getirme. Yoksa kendi hayat hikâyeni kırk yaşından önce kitapçı vitrinlerinde seyredersin. Hayatının sonraki safhasını da bir meraklı çıkıp yazar. Benim restim Uzman'ın ve Çokyar'ın restine hiç mi hiç benzemez. Korkma. Özel hayatına değinmeye tenezzül etmem.

Laubali hoca bir âlemdi. Bazen çantayla, bazen de elini kolunu sallaya sallaya derse girerdi. Kimi zaman ayaklarını sarkıtarak masanın üzerine otururdu. «Ne konuşalım ulan» diye lâfa başlar, bulduğu konu hakkında konuşur da konuşurdu. Arada bir ilkel esprisini yapmaktan da özel bir zevk alırdı.

— Sınıfta benden başka kimse sigara içemez.

★

Dersin sonu yaklaşmıştı. Saygen bir başka konuya ulaşmak için acele ediyordu. Yorulan bir öğrenci, sorusuyla hocanın kıraatını kesti. Saygen aceleyle ayağa kalkarken konuşuyordu.

— Demin dediğim hikâye. Sorunun konuyla ilgisi yok. Ama şöyle bir iki cümleyle cevap vereyim.

Saygen sınıfın içinde dolaştı. İki elini arkasında birleştirerek konuşuyordu. Çaktırmadan masaya yaklaşıyordu. Şu son kısmı da yazdırıp çıkmayı düşündü. Şöyle bir öksürdü. Kasıldı.

— Yazalım çocuklar.

Öğrenciler defterlerinin içine gömüldüler. Saygen iki elini masaya dayadı. Okumaya başladı. İki eli de hareket halindeydi. İtinayla oje-

lenmiş uzun tırnakları az daha kırılacaktı. Öğrencilerden biri sadece yanındakilerin duyabileceği bir ses tonuyla muziplik yaptı.

— Düm Teka Düm Tek...

Aksiliğe bakın ki, Saygen de konuşmayı duydu. Fena bozuldu. Artık daha fazla sınıfta duramazdı. Son sürat okumaya niyetlendi.

— Avrupa'da personel, ilmî yön temlerle seçilip, çalıştırılıyor. Bizim ülkemizde ise İş ve İşçi Bulma Kurumu, fazla ihtiyaç olmasa da işyerlerine işçi yerleştiriyor. Hadi diyelim ki, işe alınırken bu işçilere Kurum torpil yapmıyor. Ama işe girdikten sonraki aşamalarda örneğin, iş ilişkilerinde akraba, tanıdık hikâyesinin rolü olmaktadır.

Tam bitirmişti. Defterini toplayıp çıkacaktı ki, orta yaşlı yakışıklı bir adam kapıyı aralayıp kafasını uzattı. Saygen «Tamam» anlamına başıyla işaret etti. Kapıya doğru hamle yaparken, kolej mezunu bir zıpır müdahalede bulundu.

— Hocam, bu da kim?

Saygen müteredditdi. Ne diyeceğini şaşırmıştı. Ağzından gayri ihtiyari «Ha bu mu? Benim yeni hikâyem» sözleri çıktı.

★

Şermin ilk dansını Ankara Palas'ta henüz ihtisasına yeni başlamış bir doktorla yapmıştı. O gün çok itinalı giyinmişti. Aynanın önün den iki saat ayrılmamıştı. Herkesin gözü üzerindeydi. Yakışıklı doktor ancak birkaç kez niyetlendikten son ra Şermin'i dansa kaldırabilmişti. Komparsita çalıyordu. Doktor, Şermin'in belini sanki zoraki tutuyordu. Buna karşın Şermin titriyordu. Öbür eli ile Şermin'in elini tuttuğunda doktor soğukluğu ayrımsadı. Doktor önce Şermin'in babasından izin istemişti. Babası ilkel insan görünümü vermekten korktuğu için «Tabii evladım memnuniyetle demişti. Çevredeki insanların hepsi kültürlüydü.

★

Şermin'in medyun olduğu sonuçlar hep yenilgisinden kaynaklanmıştı. Hayatı hep yenilgiler üstünde yükselen başarılarla doluydu. Sürekli yenildiği ve yenilmesine karşın devamlı kazançlı çıktığı için kendine hiç çeki düzen vermedi. Bu süreç ister istemez yüzsüzleşmesine yol açtı. Dolayısıyla en sevmediği kişilere bile «Yavrucuğum nasılsın? Ben seni çok severim. Tek düşündüğüm sensin.» derdi. Yüzsüzlüğü bilgilenmesini de olanaksız kıldı.

Dârülmuallîmin öğretmenlik için sınav açmıştı. Türkiye'nin dört bir yanından sınava girecek insanlar aranmaktaydı. O zamanlar handiyse yoldan geçenler çevrilip fakültelere öğrenci olarak alınmaktaydı. Öğretmenlik için de durum çok farklı değildi. Sonuç sürpriz oldu. Şermin muallimlik sınavını kazanamadı. Ama bu başarısızlığını herkeslerden sakladı.

Bir süre sonra kurulacak üniversitenin nüvesini teşkil edecek fakültelerin, öğretim üyesi kadrosu oluşturulmaya çalışılıyordu. Bu fakültelere ilmî yardımcılar da gerekliydi. Fakültelerde çalışacak yeterli sayıda insan bir türlü bulunamıyordu. Kimse gelip görev almak istemiyordu. Şermin Saygen bu bakımdan hevesliydi. Baktılar olacak gibi değil. «Dârülmuallimin sınavında kazanamıyanları çağırıp, gözümünün tuttuklarını alalım bari» dediler. Çağırdılar. Şermin'in şansı yaver gitti. O sıralar biyoloji ile ilgilenmekteydi. Bir «Afet-i devran»ın 84.000 kişi üzerinde yaptığı biyolojik tetkiklerle oluşturduğu «Yavru Vatan'ın Irkî Konumu» başlıklı çalışması hem entellektüel âlemi, hem de memleketi çalkalandırıyordu. Şermin'in Şefkat bey ile de bağlantısı vardı. Kolaycacık fakülteye gir di.

O akşam bayağı keyifliydi. Dârülmuallimîn'in açtığı sınavı kazanan arkadaşı Muzaffer'e oturup bir mektup yazdı. Onu can evinden vuracak fiyakalı bir cümle için uzun süre uğraştı. Sonunda buldu: «Siz sınavı kazanıp muallim oldunuz, biz kaybettik ama âlim olduk.»

Saygen Şermini'n kızlık soyadıy dı. Biricik kızına böyle bir adı mü nasip gördü. Kendi özlemlerini onun gerçekleştirmesini istiyordu. İstemesine istiyordu ama bu nasıl olacaktı? Kız filolojilerden birinde okuyordu. Altında araba okula gidip geliyordu. Şermin kızının ders durumlarını adım adım takip etti. Zayıf aldıkça onun bunun kafasını ağrıttı. Sonunda büyük yetenek me zun oldu. Olmasına oldu ama dünyanın sekizinci harikası Saygen, şimdi ne yapacaktı? Şermin'in o kadar etkisi yok muydu canım? Üniversiteye yerleştiremez miydi kızını.

Biraz uğraştıysa da olmadı. Fa kültede bir kürsüye yerleştirmek istedi. Bu konularda beceriksizdi. Bu işin raconunu bilenler bir başka fakülteye, hatta bir başka üniversiteye yerleştirmesini önerdiler. Üniversitelerde zaten arkabadan geçilmezdi. Elini sallasan akrabaya değerdi. Sanki koskoca bir akraba topluluğu. Anadan doğma ve sonradan olma akrabalar. Başar Gönen'in gelini orada çalışır, yukarıdaki zanaatçının akrabası aşağıdaki tarih bölümünde. Safkan'ın yeğeni de garip bir filoloji kürsüsünde. Başka fakülteler çok mu farklı !.. Daha neler neler. Saymakla bitmez ki. Çamur Başar da baldızını sanki bekçi gibi tam kapısının karşısına sekreter olarak dikmişti. Ama Başar Yüce'nin hakkını yememek lâzımdı. Baldızı yenge hanım yerleştirmişti.

Şermin çıldırıyordu. Kimse kendisini yanına yaklaştırmıyor, üstelik ciddiye de almıyordu. Saygen'e filolojide yer ayarlıyamadı. Üniversiteden başka bir yerde çalışması ülke için kayıp, fakülteye yerleştirememesi ise koskoca Şermin için ayıp olurdu. Ama en sonunda fırsatı yakaladı. Nahit Niron o kadar yaştan sonra profesör olmak istiyordu. Bağlantısını kurarak bir başka fakültenin içtimaiyat bölümüne başkan oldu. O sıralar «Gündüz» gazetesinde de günlük fıkralar yazıyordu. Bir yandan bölüm işleri, öte yandan günlük fıkralar takdim tezinin yazımına engel oluyordu. Bu hengâme arasında yalan yanlış yarı türkçe yarı firenkçe kırk kadar sayfalık bir metin hazırladı. Ama bunun tez olarak geçmesi çok çetin olurdu. Başladı ne yapacağını düşünmeye. O esnada da jüriler bel li olmaz ını. Jüriye düşe düşe Arap çacılar, Farsçacılar, Türkologlar ve bir de Şermin düştü.

Nahit raktör Ahsen ile ilişkiyi sağlam kurdu. Şermin'i de kafaya aldı mı, bu somut sorununu çözebilirdi. Şermin'le konuşmaya gittiğinde ummadığı bir öneriyle karşılaştı. Acaba kızı Saygen'i kendi bölümüne alabilir miydi? Nahit, Saygen'in filolog olduğunu söyledi. Olanca zorlamasına karşın Prof. Kartalbaş'a kızını kabul etiremediğini Nahit'e anlattı. Şermin «kızınızın ingilizcesi çok mu iyi?» diye soran Kartalbaş'a «Fevkalâde» demiş, Kartalbaş da bu cevap üzerine gazaba gelmişti.

— Bırak be Şermin. Sen yabancı dilden ne anlarsın. Senin doktora tez özetini ben yazdıydım ya.

Cahilliği yüzüne vurulduğunda Saygenciğini kolejde okuttuğunu hatırlardı. Kızının şansı açıktı. Ah keşke kendi de kolej mezunu olsaydı. Fonksiyonalizmi çok ilkel düzeyde biliyordu. Ciddi kitapların sadece ilk sayfalarına dipnot atabiliyordu. Onu da şuna buna okutturuyordu.

Birden aklına geldi. Saygen filolog olmasına filologdu ama bunun asistan olmasını engellememesi gerekirdi. Sonra Saygen'i bir sene dışarıya gönderecekti. Avrupa'da içtimaiyat öğrenebilirdi Saygen. Mu hafazakâr bir gazete fıkra da yazan Nahit'in gözüne girmesi zorunluydu. Bu nedenle bir vesile uydurup çantasını karıştırdı. Sonradan kendisinin de şaştığı bir becerikli-likle ufacık Kuran-ı Kerim'i masanın üzerine yerleştirdi. Modern görünümüne karşın inançlıydı. Beş vakit namazını gerçi kılamıyordu ama bu kutsal kitabı yanından hiç eksik etmiyordu. Yatak odalarındaki «Musaf» da ta evlendiği günden beri başının üzerinde yüksekçe bir yerde asılı dururdu.

Nahit'e profesörlük için hiç merak etmemesini söyledi. Acaba hanımefendiyle birlikte lütfedip, Alacahali'deki yazlıklarında tatil yaparlar mıydı? Kendilerine şeref bahşederlerdi.

Mezun olduğu kürsü sorunu kafasını kurcaladıkça Şermin rahatsız oluyordu.

Dalıp gitmişti. Nahit ile karşılıklı oturduklarını aniden hatırladı. Yok canım daha bunamamıştı. Şermin'in kafası yoğun olarak bu sorunla meşgulken Nahit konuşmaya ara verilmesinden korkmuş, yandaki bembeyaz saçlarla kabak kafasının kıpkırmızılığı hoş bir uyum sağlamıştı. Yoksa işler sarpa mı sarıyordu? Şermin nihayet konuştu.

— Nahit beyciğim, aklıma geldi. Saygenciğimin filoloji tahsil etmiş olması, içtimaiyat asistanlığına mani olmamak lâzım gelir. Çünkü Fuat İnanoğlu adını söyleyemediğim o garip filoloji kürsününe İngiliz filolojisinden mezun Handan Safkan'ı aldı.

Handan fakülteye girerken bu konuda gakguk edilmiş, fakat İnanoğlu «ben Handan'ı kendi evimde özel eğitimden geçirdim» demişti. Yahu İnanoğlu da yanına hep bebek gibi kızları alıyordu. Kendi kızı da bebek gibi olsaydı ya. Gerçi el bebek gül bebek büyütmüştü. Ama hantal mı hantal bir görünümü var dı Saygen'in. O kürsüde doçent olmuş Saliha Sılaoğlu, İnanoğlu'nun sözünden bir milim sapmıyordu. Her pazartesi İnanoğlu'nun pabuçlarını boyadığını bizzat kendisi söylerdi. Saygenciğini bu kadar hırpalatamazdı ki. Nahit bu sözleri duyunca rahatladı. Böyle uygulamalar olduğuna göre Saygen'in içtimaiyat asistanı olması Nahit'ce de mümkündü.

1973 Haziran'ında yapılan asistanlık sınavına Yakın Doğu Üniversitesinin içtimaiyat bölümünden mezun birkaç genç de girmişti. Fakat Nahit Niron allem edip, kallem edip Saygen'i kazandırmıştı. Bunun hemen akabinde, 1973 sonbaharında,, Şermin'in de içinde bulunduğu jüri Niron'un profesörlüğünü onaylamıştı. Artık sen sağ ben selamet. Şermin rahatlamıştı.

Ama bu kıza rahat batıyordu. Epey çalıştıktan sonra oradan bir süre boşta gezdi. İşsiz olarak ortalıkta dolaşması anasına ağır geliyordu. Hemencecik Kamu Plân Müdürlüğüne yerleştirildi. Oradan da yeniden bir başka fakülteye atlamayı amaçladı.

Nahit sadece içtimaiyat değil, aynı zamanda iyi bir istihbarat uzmanıydı. Üniversite istihbaratını iyi algılayıp gereken esnekliği göstermesi, önüne rektörlük makamına giden yolu açtığı gibi, LÖK örgütü üyeliğini de garantilemişti. Kendi kızının derdine yanan Şermin'in aklına bunlar geldiğinde «Aşkolsun Nahit Aşkolsun» derdi.

Saygen için yeni bir olanak belirdi. Saygenciği, biricik yavrucuğu ortalıkta dolaşırken, bir başka içtimaiyatçının profesörlüğe müracaat edeceği tutmuştu. Sultan Yapıt pek eskiden beri Şermin'le görüşürdü. Şermin de muhtemelen jüride olacağından teklifini dakika sektirmeden yapabilirdi. Kızı Alacahali'de tatil yaparken arta kalan zamanlarını Mursa fabrikalarında değerlendirmiş, işçiler üzerine bir tez hazırlayarak doktor da olmuştu. Hergün annesine uğrayıp onun başının etini yerdi. «Amma da beceriksizsin anne. İşi hallet de fakülteye başlıyalım.» Şermin şımarık büyüttüğü kızının nazını bu yaştan sonra bile çekmek zorundaydı.

Yapıtpek Saygen'i memnuniyet le kürsüsüne alabilirdi. Ancak boş kadro yoktu. O zaman kızını yerleştirebileceği bir başka yer aramalıydı. Yanda yörede böyle bir yer yoktu. Sonra bu kız başka yerlerde idare edemiyordu. Kendi kürsüsüne almalıydı ki, mun-i hacette kızı kim selere muhtaç olmasındı. Hediye'ye her dediğini yaptırabilirdi. Zaten

İlerdeki sayılarımızda Sevin Kahrol, Sebahattin Ügel, Sergün Baybars Özel Ozanyaya ve diğer âlimlerimiz ile «kart-genç istidatlarımızın» yaşam öykülerinin en ilginç kesitlerini okuyacaksınız.

YAPIT

TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

SAYI 47/2 ARALIK-OCAK 1983-84 250 LİRA

Y.KEPENEK-O.TÜREL
Ekonominin Bugünü ve Geleceği
ZAFER TOPRAK
Ölçüler Kanunu (1931)
GÜRHAN FİŞEK
Kadın İşçiler ve Sağlık
ÜMİT HASSAN
Anahanlık Sorunu
MEHMET GÜNDÜZ
Gramsci, İdeoloji, İktidar
NURİ KARACAN
Boratav'a Bir Not
SEMİH LİM
Bir "Eleştiri"nin Düşündürdükleri
METE TUNÇAY
Avcıoğlu'nun Arkasından
İLBER ORTAYLI
İki kongreden İzlenimler
HİKMET ÖZDEMİR
"Türkiye'nin Düzeni" ve Yankıları
I.C.SCHICK-E.A.TONAK
Batı Gözlüğüyle Türkiye

DOST KİTABEVİ YAYINLARI

Konur Sokak No.4 Kızılay - ANKARA

Zafer Çrş. No. 13 Y.Şehir - ANKARA

«Bizi eleştirenler Cehenneme gidecektir.»
(Basından)

DOST DEDİĞİN, DAR GÜNDE BELLİ OLUR

Ölüm kusan çeliklerini satmak için
«Çevik kuvvetlerini yerleştirmekte
A.B.D. dostumuz
Orta Doğu'ya
Amerika dediğin, cennet gibiyse de
bayağı uzak bize
Amerika'ya varmak,
Yeşilköye varmaktan kolay olsa bile
hesaplar gereği,
Orta Doğu'ya yakın
Üsler olmalı
haliyle :
gereğinde konmak, gerektiğinde uçmak için :
gerektiğinde moral ister Yankilere...
Üs olarak
İncirlik'te karar kılıp
anlaşıvermiş dostumuz.
Amanın Baylar!
İncirlik mincirlik derken..
gene ocağımıza incir dikmiş olmayasanız!?

Niyazi YAŞAR

FARUK ÇAĞLA

sanat bir silahtır, kullanmasını iyi bilmek gerekir

HATİCE AYDOĞDU

1957 yılında İstanbul'da doğan Faruk Çağla, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Grafik Bölümünü bitirdi. Geçirdiği başarısız ameliyat nedeniyle bir ayağını kullanamaz duruma geldi. Çalışmalarını da «Sakatlık» konusu üzerinde yoğunlaştırdı.

Çağla, çeşitli kuruluşların düzenlediği karikatür yarışmalarında birçok ödül aldı. Yurtiçi ve yurtdışında sergiler açtı. Karikatür ve desenleri, Hürriyet Gösteri, Bilim ve Sanat, Sanat Edebiyat 81, Yarın dergilerinde ve Cumhuriyet gazetesinin Ciddiyet sayfasında yeraldı. Ayrıca geçtiğimiz yıl Almanya'nın Hamburg kentinde 86 yapıttan oluşan bir sergi açtı. Bu arada sergi sonrası ameliyat oldu. Bugünlerde ise bastonsuz yürümeye çalışıyor. Geçtiğimiz Aralık ayında da Ankara ve İstanbul'da iki sergi açarak çalışmalarını sergiledi.

Faruk Çağla ile arkadaşımız Hatice Aydoğdu'nun sergi sırasında yaptığı söyleşiyi okuyacaksınız.

— Mizah anlayışınızı bize anlatır mısınız?

— Herşeyde olduğum gibi sanatta da demokratiğimdir. Cıvık ve ciddi diye karikatür sanatını bölmek istemiyorum. Her türlü sanat anlayışı olacak ki, çok seslilik olsun. Hiç bir görüşü karalamak istemem.

— Karikatür «belli dönemlerde» basının ve diğer yazınsal türlerin yerine getiremediği işlevleri yapıyor. Karikatür bu gücünü nereden alıyor?

— Karikatür bence, dil, din, ırk, ulus, yaş ve eğitim farkı gözetmeksizin tüm insanlara mesajını veren bir sanattır. Bu noktada «balonlu karikatürün» evrensellikten uzaklaştığını düşünüyorum. Çünkü işin içine çeviri girmiş oluyor. Bu durumda çizgisel değerden birşeyler kaybedilebilinir. Çizgiye dayanan karikatürün üstünlüğü var. Fakat, Gırgır gibi dergilerde balonlu karikatürler de yeralmaktadır. Öyle ki bazı konular yazısız da anlatılamıyor. Dozajı iyi ayarlandıktan sonra, sorun olacağını sanmıyorum.

— Kimi karikatürler sert çizgili, düşündürücü mesajlar verir. Sanki dayak yemiş oluruz. Dudaklarımızda acı acı bir gülümseme belirir. Sonra da kara kara düşünürüz. Ya da çizgileri sevimli ve basit çizgilerle çok şey anlatan karikatürlerden hangisini kendinize daha yakın bulursunuz?

— Çizgi dertleşmedir. Kimisi derdini dolaylı, kimisi de dolaysız anlatır. Dolaylılık ve dolaysızlık o andaki koşullara, Türkiyemizin içinde bulunduğu duruma, sanatçının psikolojik yapısına bağlıdır. Sanatçının buna bağlı olarak bir çizgi biçimi vardır.

— Karikatürlerinizde vermek istediğiniz mesajı önceden saptıyor musunuz?

— Sanat bir silahtır. Kullanmasını iyi bilmek gerek, ben çizmeden önce konuyu kurgularım, o konuya ait taslakları çizerim. Bir sanat yapıtına gösterilmesi gereken titizliği göstermeye çalışırım.

— Mali sıkıntı içinde olduğunuzdan mı, karikatürlerinizi kartpastal yaptırıyorsunuz?

— Bir işte devamlı olarak çalışamıyorum. Gereklilik ölçüsünde yaşamımı kazanamıyorum. Kartpostallar ancak «tinsel bir doyum» ve «cep harçlığımı» karşılıyor. Kartpostalların görülmesi ayrıca kültürel bir etkinlik olmakta. Çizgileri ile yaşamını kazananlar, bu işe ömürlerini vermişler. Benim o kadar gücüm yok. Bacağım düzelirse birgün toplutaşım araçlarına binecek duruma gelirsem, işe girmeyi düşünüyorum. Gelecekte çizmeyebilirim. Çünkü karikatür üzerinde o kadar çok çalışamam.

— B. Almanya'da açtığınız sergide ülkemize oranla daha iyi bir kazanç elde ettiniz. Bunun nedeni sizce nedir?

— Ülkemizde kitlelerin satın alma gücü düşük. Karikatürle politik olarak doğrudan ilgilenenlerin parasal durumu yerinde değil. Fakat «Tuval», tahvil, hisse senedi gibi... kâr getiren meta durumunda. Karikatür bu duruma gelmiş değil. Karikatürün kolleksiyon ve konfeksiyonu yoktur. Bu pazar ve bilinç işi.

— Karikatürcüler Derneği kapatılmadan önce sergiler ve yarışmalar sanıyorum daha düzenli bir şekilde yapılmakta idi. Siz Derneğin yararına inanıyor musunuz?

— Çiçeği burnunda bir karikatürcüyüm. Daha önceki durumu bilmiyorum. Basından izlediğim kadarıyla kuşkusuz çeşitli yararları vardı. Kapatılması kötü bir olay.

— «Genç kuşak» neden kendini aşamıyor?

— Kuşak sözcüğü, bana karete sporundaki kuşakları anımsatıyor. Bunun için «genç kuşak» deyimini kabul etmiyorum. Karatede «beyaz kuşak» gelişmemiş, tecrübesiz ve olumsuz anlamda kullanılıyor. Ben genç karikatürcüler içinde «siyah kuşak» takacakların olduğuna inanıyorum. Bugün gençlerin esas sorunu, çizgilerini yayınlayabilecekleri yayın organlarının yetersiz olması ve daha geniş kitlelerin önünde sınav verme olanaklarının olmaması.

— Teşekkür ederim.

— Ben teşekkür ederim.

Montreal'ın 20. Yılı

Fuat Kırcalı - Zürih

Her yıl Monteral'de düzenlenen uluslararası Karikatür Yarışması'nın bu yıl 20'ncisi gerçekleştirildi ve geleneksel olarak dağıtılan «yılın karikatürcüsü» ödülü 1983 yılında Cezayir'li Rachid Ait-kaci'ye verildi. 1983'e kadar bu yarışmada büyük ölüdü olan 20 çizer şunlar : Martin Lamm İsveç, acob Shilol İsrail, Erdoğan Özer Türkiye, Dragoljub Andjelkoviç Yugoslavya, Paco Martinez İspanya, Ewert Karllsaon İsveç, Helioflores Meksika, Patrick Mallet Fransa, Roy Peterson Kànada, İsmet oVlyeciya Yugoslavya, josette janssens Belçika, Poul oHlck Danimarka, Adolf oBrn Çekoslovakya, Patrick Mallet Fransa, Piri Balaz Macaristan, Carlos Dzip Meksika, Raşit Kaci Cezayir ve Nell Cobar Romanya, Richard Ait - Kaci Cezayir.

Bu 20 karikatürcünün yapıtlarından oluşan bir albüm de bu yıl Montreal'de yayımlandı. Albümde Erdoğan Özer'e ilişkin tanıtma yazısının son bölümü şöyle: «Erdoğan zorunlu askerlik görevini tamamladıktan sonra karşı koyamadığı bir güzelle evlendi fa kat işte bu andan itibaren onun izini kaybettik. Eşini karikatüre tercih mi etti, bilemiyoruz ama bildiğimiz birşey var ki o da Erdoğan'ın 3. Uluslararası yarışmada büyük ödül kazandığıdır.» Erdoğan Özer'le yaptığımız bir söyleşide kendisine karikatür yarışmaları hakkında genelde neler düşündüğünü sorduk. Özer'in yanıtı şöyle oldu:

— «Etkin bir gülmece ortamındayız. «Patlama» sayılabilecek bu olaya ilişkin çok şey var söylenecek. Yer ve zaman yetersizliği nedeniyle ben, bu ortamın yalnızca alt yapısına ilişkin bir noktaya değinmekle yetineceğim. «Orta Kuşak» dediğimiz ustalarımızın yıllar önce sabırla ve yüreklilikle ektikleri tohumlar, genç karikatürcülere çok geniş olanaklar sağlamıştır. Ben, 1960 kuşağından bir karikatürcü olarak kendilerine şükran borçlu olduğumuzu belirtmek isti yorum. Bugün yazarı, çizeri ve okuruyla, yüksek baskılı dergileri ve yayınevleriyle başlıbaşına bir sektör sayılabilecek bir gülmecemiz var. Bunun doğal sonucu olarak, içinde yarışmaların da yer aldığı etkinlikler kuşkusuz birbirini izleyecektir. Ben genelde yarışmaların yararına inanırken, bir dilek olarak, bu etkinliklerin her türlü koşullanmadan uzak, özgürlükçü bir anlayış içinde oluşturulması gerektiğine değinmek istiyorum. Bu arada bazı slogancı çevrelerin, kendi değer yargılarını toplumcu kültürün temel reçetesi sanmalarını da bir tür «azgelişmişlik» sayıyorum.

Erdoğan Özer ilk karikatürünü 1960 yılında İzmir'de Sabah Postası gazetesinde yayımladı. Zübük, Akbaba, Sosyal Adalet de karikatürler çizdi. 1963'den bu yana aKnada, Yugoslavya, İtalya'da sergilere katıldı. 20 yıldan fazlaca bir süredir gazeteciliğin hemen her dalında çalıştı. Demokrat İzmir ve Ekspres gazeteleri çizerlik yaşamının önemli kilometre taşlarını oluşturur.

Erdoğan Özer 1980'de İş Bankası birincilik ödülünü alırken, 1982'de de aponya'da Uluslararası Yomiuri Shimbum Karikatür Yarışması'nda serbest dalda Bronz Madalya aldı.

Cemal Nadir 27.8.1945

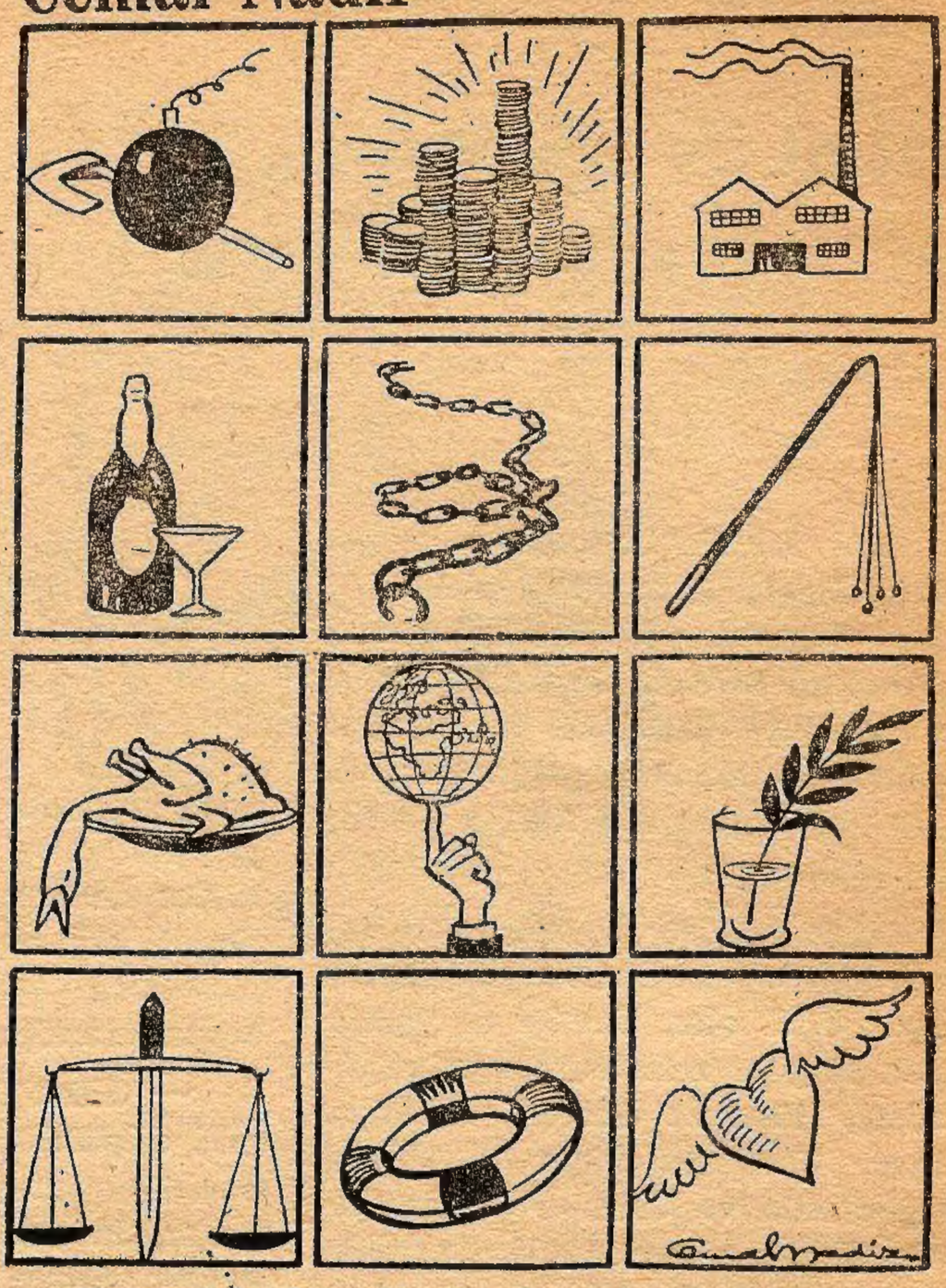

«DEMOKRASİ» NİN BUGÜNKÜ TARİFLERİNDEN BİRKAÇI...

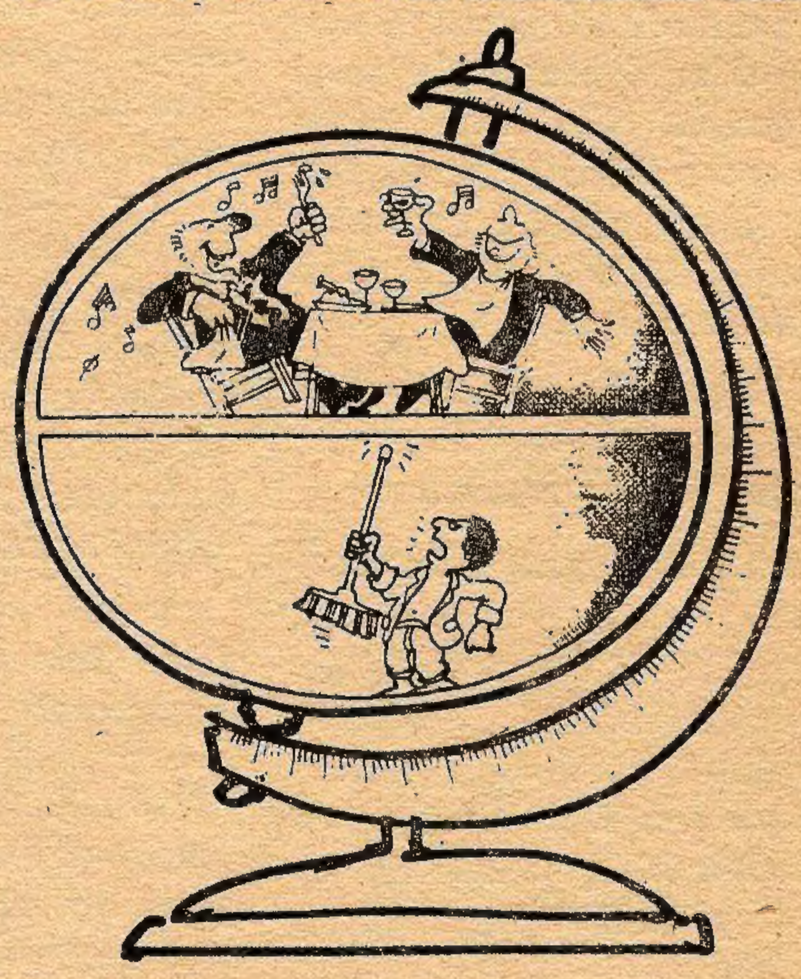

- SEMPE ... ... 250 Lira
- SERRE ... ... 150 Lira
- SNOOPY ... ... 200 Lira
- SAİT MUNZUR
  Güldük Yine de ... ... 120 Lira
- MUZAFFER ABAYHAN
  Biz Birbirimize Benzeriz ... ... 250 Lira

——oOo——

Bu kitapları dergimizden ederi kadar pul yollayarak isteyebilirsiniz.

Öğretmenim, sen de oku...

Anneler okuyun.
Babalar okuyun.
Memurlar okuyun.
Amirler okuyun.
Şoförler okuyun.
Biletçiler okuyun.
İşçiler okuyun.
İşadamları okuyun.
Sinemacılar okuyun.
Fotoğrafçılar okuyun.
Grafikerler, ressamlar okuyun.
Yazarlar, siz de okuyun.
Ozanlar, âşıklar okuyun.
Bilim adamları, teknisyenler,
futbolcular okuyun.
Politikacılar, çiftçiler,
gazeteciler, sanatçılar,
tüccarlar, esnaflar,
itfaiyeciler okuyun.
Köşe yazarları okuyun.
Profesörler okuyun.
Öğretmenim, sen de oku.
Din adamları, buluş adamları,
polisler, daktilo kızlar,
sekreterler, mankenler,
tezgâhtarlar, fizikçiler,
müzikçiler, mimarlar,
doktorlar, ebeler,
hemşireler, hastabakıcılar,
hastalar, sağlamlar,
çocuklar, gençler, büyükler,
ihracatçılar, inşaatçılar,
puantörler, jokeyler okuyun.
Reklamcılar okuyun.
Asansörcü çocuk, oku.
Garsonlar, şef dö trenler,
metrdoteller, fam dö şambrlar,
mürebbiyeler, müvekkiller, vekiller,
milletvekilleri okuyun.
Okuyun ey millet!
Oku. Okusun. Okuyalım.
Okuyalım. Okuyalım. Okuyalım.
Okuyalın. Okuyalım.
Okuyalım.

OKU
OKU
OKU!

Hedef:
1 milyon satan kitaplar.
5 milyon satan gazeteler.
Işıl ışıl bir Türkiye.

Gazeteciler Cemiyeti'nin 67 İl'e 670.000 Kitap Kampanyası'na katılın. Kitap bağışlayın, kitap için para bağışlayın.

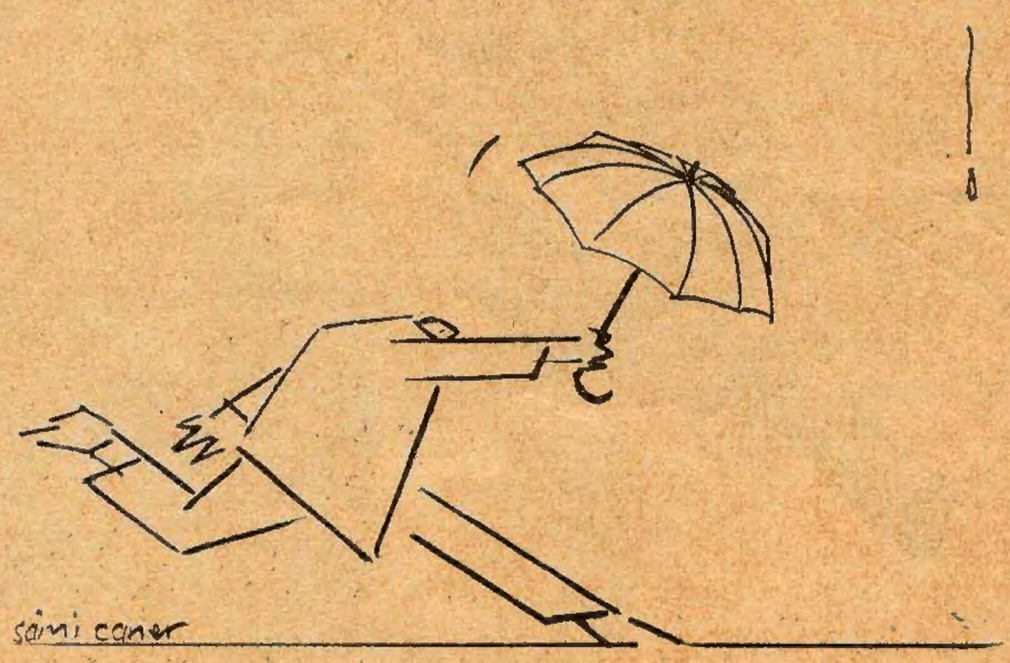

"KİTAP GİBİ" İLAN!. ümit.

TAN